

Värmlands Anor

2003:2

Juni 2003

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

ISSN 1400-1047

Årgång 20

Pris 40:-



Så här gick postdistributionen till i Svanskog 1915. Kusken var före detta indelte soldaten för Koppungens soldatrote Karl Olsson Koppfeldt Strand som levde 1850-1945. Han bodde då i Rällsbyn i Svanskog. Karl och hästen Lella körde posten från Gillberga till Svanskog några gånger per vecka. Pistolen låg under sätet och posthornet fanns inom räckhåll. Hemmet låg ca 500 m från vägen. När Karl kom i närheten blåste han i hornet så att barnen hann fram till vägen med mellanmål till honom och hästen. Fanns det ett föl fick det följa med fram till vägen för sitt speciella mellanmål. Idylliskt och tidseffektivt. Nanny Emilsson i Svaneholm, Svanskog lånade ut bilden. Hon är barnbarn till Karl.



Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för slakt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress
c/o Sander, Norra Berghaget,
667 32 Forshaga
E-post: lgsander@algonet.se

Medlemsavgift
Medlemsavgiften är 120 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (2003) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge betalar 110 norska kronor + porto 40 respektive 30 kronor till norskt postgiro **7877.08.16652**

Arkiv
Arkivcentrum Värmland, Box 475,
651 11 Karlstad. Telefon 054 - 61 77 00

Besöksadress: Arkivcentrum Värmland,
Hööksgatan 2, Karlstad

Hemsida
www.genealogi.se/varmland

Styrelsen
Ordförande Lars-Gunnar Sander,
Norra Berghaget, 667 32 Forshaga.
Tel 054-872754 Mobil 070 634 81 87
Vice ordförande K-G Lindgren,
Linnevagen 11, 661 43 Säffle.
Tel 0533-14124, mobil 070-5228549
Sekreterare Gunnar Jonsson,
Älvhagsgatan 25, 661 40 Säffle.
Tel 0533-10559
Kassör Liv Hagberg, Garvaregatan 4,
652 20 Karlstad. Tel 0730-327195
Ledamot Anette Carlsson, Hööksgatan 2A,
652 29 Karlstad. Tel 054-181872.
Ledamot Björn Grindegård, Skolgatan 2B,
667 22 Forshaga. Tel 054-873933
Ledamot Carl-Johan Ivarsson, Björnstigen 25,
614 31 Söderköping. Tel 0121-21823.
Suppleant Arne Berg, Kila, Väsby 2,
661 94 Säffle. Tel. 0533-63088
Suppleant Sigvard Boström, Brosätter 317,
660 57 Vase. Tel 054-861055.
Suppleant Eva Fredriksson, Karlag. 3C,
652 23 Karlstad. Tel. 054-189238
Suppleant Marianne Fröding,
Lambergsgatan 5, 652 21 Karlstad.
Tel. 054-853521

Valberedningen
Bernhard Granholm (sk), Ljunggatan 39C,
664 32 Grums. Tel 0555-61153
Råna Engelbrekt, Spångbergsvägen 88,
682 32 Filipstad. Tel 0590-10181.
Ingrid Johansson, Gansbyn, Sätra.
671 95 Klassbol. Tel 0570-461070

INNEHÅLL

«Her dragis stor mistanche till denne Mand»

En resa till Amerika 1869-70

Arkivcentrum Värmland fyller 5 år

Ordföranden har ordet

"Uppgiven fader"

En gravkors på Eksharads kyrkogård.

Ur andra medlemsblad

Antavla 99

Årsmöte med omval och Amerikaföredrag

Antavla 100

Släktforskarförbundets
förtroendemannakonferens

Emigrantregistret har flyttplaner

Lokalombud - några nyheter

Anor sökes

Föreningens utgivning av böcker och register

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tacksamt av Redaktören. Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa! Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

Upplaga 1200 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare
Lars-Gunnar Sander, Forshaga

Redaktör
Carl-Johan Ivarsson, Björnstigen 25, 614 31 Söderköping.
Tel 0121-21823, mobil 070-2253245. cj.ivarsson@telia.com

Layout
Anette Carlsson, Karlstad

Tryck
Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 2003:3 ar 2 augusti 2003

«Her dragis stor mistanche till denne Mand»

Om svenske innflyttere i Setskog i Akershus på 1600-tallet

av Sten Hayendahl

I gardshistorien for Setskog heter det at brødrene Torbjørn Brynildsen, bruker av Ämot fra senest 1664. og Peder Brynildsen, som brukte nabogården Bunes fra omkring 1668, trolig kom fra Sverige.¹ Det vises til et utdrag av grenseinspektør Svend Boalts brev av april 1676 til stattholderen:

*Her ehr en Mand af Sidzschoffen, Nafnlig Torbjørn Omodt Indflodt i høland; Och som baade hand och hans Kone ehre Indfode Svendscher af Naturen: Saa ehr hand och Som Jeg Kand fornemme, af hans bedrifter och adfære; hand har lenge boet i Sverig, och sigis, at hafve 3de brodre boende her nest inden Grentzen; herforuden hafver Anders Incobsen ;: Som ehr en arrig schalch och en partj-gienger her veed Grentzenfor de Svensche bønder/: hans Konis Søster; her dragis stor mistanche till denne Mand.*²

Krigstid

For sivilbefolkningen i grensestrokene var 1600-tallet en provelsens tid med stadige kriger, og et stort antall mennesker måtte se at deres livsgrunnlag gikk opp i flammer.

Den skånske krig var brutt ut i 1675. I vare trakter er den kjent som Gyldenlovefeiden etter Ulrik Frederik Gyldenlove (1638-1704), stattholder i Norge og uekte sønn av kong Frederik III av Danmark. Svend Boalts brev til stattholderen må sees som et ledd i arbeidet med å kartlegge indre fiender. Det var flere svenskfødte oppsittere i grensebygda Setskog.

Av brevet framgikk også at Torbjørn kort tid i forveien hadde kjørt forbi skiltvakten nær grensen uten å stoppe. En korporal og en rodemann hadde da fulgt etter ham til Ämot, hvor de fant en del tobakk godt gjemt. Torbjørn ble nå mistenkt for å ha brutt forbudet om han-

del over grensene i krigstid, men svarte at han «Gjør Ingen Regnschab derfor, Ey heller Veed af den».³

Ni år senere, i oktober 1685, sto Torbjørn Ämot mot Peder Bunes i en grensetvist. Av rettens kjennelse framgår: «Imelom forbe^{te} thuinde brodre deris hustruer oc boren. Schal verre Ned dempet i alle Maader: oc de her Effter at Leffue fredelig oc wel Som Sodschende, oc Nermeste Grander oc naboer Vel Somer oc anstaar».⁴ Her er det med klare ord uttrykt at Torbjørn Ämot og Peder Bunes var brodre og søsken. Det burde derfor være mulig å spore dem opp i svensk kildemateriale fra midten av 1600-tallet.

Torbjørn Brynildsen skulle ifølge Svend Boalt ha tre brodre like på den andre siden av grensen mot Sverige. Det er påfallende at grenseinspektøren, som synes å ha vært vel bevandret i Torbjørns slektsforhold, ikke nevnte at han hadde en bror på nabogården. I likhet med forfatterne av gardshistorien mener jeg at uttrykket ((boende her nest inden Grentzen) betyr på den andre siden av svenskegrensen.

Torbjørn Ämots avstamning hjalp ham lite da svenske tropper i 1679 gjorde innfall i Høland og Setskog. Torbjørn ble fordrevet fra gården midt på vinteren, og alt av verdi ble tatt som krigsbytte. For Peder Bunes gikk det enda verre, etter som Bunes og flere andre gardar ble brannherjet. Begge slapp å betale skatter dette året.⁵

Til tinget i juni 1681 hadde Svend Boalt innstevnet Torbjørn Ämot og syv andre for å ha «Confererit med fienden») i krigstid. Blant de innstevnte var Torbjørns sønner Gulbrand Blikrud, Halvor Szter og Peder Torbjørnsen, samt Peder Bunes' svigersønn Mads Torsten-Nes. Alle disse var under krigen blitt fort til Akershus, og Svend Boalt hadde

som grenseinspektør hatt store utlegg til reiser og andre kostnader. Han ønsket nå å få erstattet dette, og det ble inngått forlik om at hver av de tiltalte skulle gi ham tre riksdaler innen en halv måned. I tillegg måtte Torbjørn betale Svend Boalt åtte riksdaler, trolig for gjeld.⁶ Sannsynligvis hadde Torbjørn og hans familie under krigen forsøkt å opprettholde kontakten med slektninger og venner på andre siden av grensen.⁷

Fedrene dar og sønnene tar over

I en militærrolle fra 1688 navngis «Mandschab Som Til at bere Gewehr, Och dermed at gjøre Thieniste nogenledis findes beqvem.» Oppsitterne Peder Brynildsen og Anders Pedersen på Bunes sto oppført her, henholdsvis 66 og 39 år gamle.⁸ Peder skulle altså være født rundt 1622 og sønnen Anders omkring 1649. Det er for øvrig den eneste gangen Peder Bunes kan sees nevnt med patronymikon.

Torbjørn var noe yngre, født omkring 1624. I oktober 1664 var han førti år gammel, og bodde på Ämot med sønnene Syver, tretten år, og Gulbrand, tolv år.⁹



Fotnoter

- 1 Løwe og Ottesen 1999:373-74, 396-99.
- 2 Stattholderarkivet, D IV 19. Også gjengitt i Løwe og Ottesen 1999:398.
- 3 ibid.
- 4 Nedre Romerike sorenskriveri, tingbok 16, fol. 55ff.
- 5 Rentekammeret, Nedre Romerike fogderi, fogderegnskapene for 1679.
- 6 Nedre Romerike sorenskriveri, tingbok 12, fol. 19.
- 7 Løwe og Ottesen 1999:398.
- 8 Krigskollegiet (Kommanderende General I). Ruller, pk 484. Akershusiske Nasjonale Infanteri-Regiment, Høland prestegjeld.
- 9 Sogneprestenes manntall av 5. oktober 1664, Nedre Romerike prosti, Høland prestegjeld, fol. 51.

Peder Bunes nevnes for siste gang i kildene i november 1689, da han ble innstevnt for **noen penger** han ikke ville levere tilbake.¹⁰ Han **døde** etter alt å **dømme** i 1690, ettersom sønnen Anders allerede i 1691 begynte å kjøpe opp søskenes arveparter i Bunes.¹¹ Peder etterlot seg to sønner og to døtre, men navnet på hans hustru er ukjent. Anders Pedersen overtok garden. Da hans første hustru Johanne Hermansdatter **døde** i 1697, var det blant løsøret i boet to gamle svenske **bøker**.¹² Anders hadde **åpenbart** arvet disse etter sin far, noe som ytterligere bidrar til å **sannsynliggjøre** at Peder var av svensk avstamning.

Torbjorn Amot **døde** i 1694. Hans hustru het Kari Olsdatter, og han etterlot seg fem sønner og tre døtre.¹³ Eldste sonnen Syver drev garden videre.

«Nu i Åkershwslähn i Amoth i Seskogen boendes»

Torbjorn Amot var ikke vanskelig å finne. I september 1663 kom Elof Arneson i Hvitsten i Eda på Nordmarks herredsting og klaget over Torbjörn Bryngelsson som tidligere bodde i Bottner i Ostervallskog, «nu i Åkershwslähn i Amoth i Seskogen boendes»). Det tar holdt synsforretning i Bottners skog, og det ble fort vitner om at skogsområdet Gatufjället **mange** år tidligere med jordeiemes samtykke var blitt avsatt til Elof og hans medeiere. Torbjörn og de andre oppsitterne hadde **derimot** hogd ut hele skogen. Dessuten hadde Torbjörn på egen hand hogd ut et skogsstykke ved Brattefoss eller Skalsjøelven, slik at området nå var tomt for **tømmer** og **never**-skog. Retten **anførte** at Torbjörn ved å **bosette** seg i Åkershus i strid med den kongelige plakaten hadde **forspilt** retten til sin jord, og fant at han måtte gi Elof og hans medeiere pant til skaden var gjenopprettet.¹⁴

Gulbrand Björnsson i Ämterud i Eda og Sten Stensson i Ragnelrud i Köla hadde allerede i juni samme år **besværet** seg over at Torbjörn hadde brukt halvparten av **deres arvejord** som tilsvarte en attendedel i **Bottner**, og **utarmet** hele gardsskogen ved tommerhogst og bråtebrenning, «dragandes ther medh ath Norie». Torbjörn eide selv en attendedel i **Bottner** som han mente at han kunne selge til broren Per Bryngelsson. Retten fant at Torbjörns jordepart måtte gå i pant til Gulbrand og Sten, og Per Bryngels-

son fikk forbud mot «att giffua ther penningar vppå».¹⁵ Her gis det bekreftelse på at Torbjörn har hatt en bror ved navn Per.

Elof Arnesson, Sten Stensson og Anders Björnsson i Ämterud klaget igjen i november 1664 over Torbjörn «nu i Norigie boendes»), at han i tyve år hadde brukt **deres** attendedel i **Bottner**, og **ikke** bare drevet rovdrift på skogen, men også **latt** husene på gården **råte** ned. Torbjörn **møtte** på tinget, nektet for tiltalen og krevde synsforretning. På samme ting ble Göran Sandersson tilkjent retligheten til å ta arrest i Torbjörns attendedel i **Bottner**.¹⁶

Saken kom opp på nytt i september 1665. Torbjörn **møtte** ikke «för hindher aff Tinget i Norige», men hadde bedt saksøkerne Gulbrand og Anders i Ämterud bruke så mye som kunne gå på **deres** kvote. Ämterudkarene ble tilkjent å kunne bruke til «fall och Svedielandh» etter skogsordningen, mens «Master och Spjiror som fridkalladc äro» til kronen ikke skulle røres.¹⁷

Sporene leder til Jarnskog

Torbjörn Bryngelsson hadde tidlig overtatt en part i Bottner i Ostervallskog, og var allerede i august 1647 blitt trukket for retten for å ha spredt rykter om at hans tidligere syttenårige tjenestedreng hadde begått «tidelag», **kjønns**lig omgang med **husdyr**.¹⁸

I november 1654 ble Torbjörn Bryngelsson dømt til å betale sine søsken åtte öre sølvmynt i leie for 1652, og det samme beløpet så lenge han **brakte** **deres** arvepart i **Bottner**, «ther the samptlige fingo aff sin fader Bryngel Torbiörnsson på samma tidh».¹⁹ Her får vi en **sikker** opplysning om hvem som var Torbjörns far. **Barnas** jord i **Bottner** var blitt fordelt mens Bryngel Torbjörnsson var i live, men Bryngel kan selv ikke sees å ha bodd i **Bottner**.

I november året før hadde Per Andersson i Flogned i Köla kommet på tinget og sagt at han hadde gitt Bryngel Torbjörnsson i Remjäng i Jarnskog seks daler for hans jordepart i västra Flogned, og at Bryngel hadde gitt ham fire daler for hans egen part. Per Andersson angret nå på handelen, og de ble enige om at hver av dem skulle **beholde** sin **opp**rinnelige jord. Per skulle også få igjen de to dalerne som ble gitt som **mellom**-legg.²⁰ Gjennom parten i **Bottner** får vi

her bekreftet at Torbjörns far bodde i Remjäng. Dette er ellers siste gang Bryngel sees omtalt i levende live, og han **døde** trolig ikke lenge etter.

Vinteren 1690 **døde** Per Bryngelsson i Remjäng, sytti år gammel, omtrent samtidig med sin navnebror Peder Brynildsen Bunes i Setskog. Det ble i lurkeboken for Jarnskog opplyst at hans foreldre var Bryngel Torbjörnsson i Remjäng og Ingeborg Persdotter, som opprinnelig var fra Flogned.²¹ Kan Bryngel Torbjörnsson ha hatt to sønner ved navn Per?

Per Bryngelssöner og Bryngel Perssöner

Bryngel Torbjörnsson var etter alt å **dømme** sønn av Torbjörn, som i 1610 sammen med Jöns var oppsitter i Remjäng.²² I 1622 satt Knut, Jöns, Bryngel og Tolf her,²³ og Bryngel var **åpenbart** identisk med Bryngel Torbjörnsson. Det er **åpenbart** gjennom hustruen Ingeborg Persdotter at han har fått en part i västra Flogned.

I rotelengden for 1635 ble Bryngel Torbjörnsson og Per Bryngelsson oppført som brukere i Remjäng sammen med knekten Anders Knutsson.²⁴ Peder Bunes i Setskog var født rundt 1622, og kan ikke ha vært identisk med denne Per Bryngelsson. Det passer heller ikke særlig godt med Per Bryngelsson i Remjäng som **døde** i 1690, sytti år gammel, selv om aldersangivelsene ved dødsfall kunne være så som så på denne tiden. Senere framkommer opplysninger som tyder på at Per Bryngelsson fra 1635 var far til to brodere som var født på 1620-tallet. I 1641 var Torsten Knutsson, Per Bryngelsson, sønnen Jon Jönsson og den gamle Bryngel Torbjörnsson oppsittere i Remjäng.²⁵

Et stort antall Bryngelssønner og døtre blir nevnt i forbindelse med Remjäng i annen halvdel av 1600-tallet, og det faller vanskelig å tro at Bryngel Torbjörnsson har vært far til dem alle. Noen annen oppsitter ved navn Bryngel kan imidlertid ikke sees for Bryngel Persson dukker opp i 1660-årene. I 1667 var Bryngel Persson, Öfven Knutsson, Öfven Bryngelsson, drengen Anders Torstensson, Anders Jönsson, Thomas Ericsson og Per Bryngelsson oppsittere i Remjäng.²⁶ Om den sistnevnte var Per Bryngelsson fra 1635 eller en sønn av Bryngel Torbjörnsson er vanskelig å avgjøre.

I 1669 var det Öfven Bnngelsson, Ofven Knutsson, Torsten, Per, Bryngel og Anders."

Av domboken for februar 1672 framgår at Bryngel Perssons bror var Sven Persson,²⁸ som var oppsitter i Söpple allerede i 1649.²⁹ Ved Svens død i oktober 1690 ble det oppgitt at han var sytti år gammel, og sønn av Per og Ingeborg i Remjäng.³⁰ Bryngel Persson døde i april 1698, og da het det at han var født i 1628 av foreldrene Per Bryngelsson og Marit i Remjäng.³¹ Ut fra alderen har jeg vanskelig for å tro at disse to var sønnesønner av Bryngel Torbjörnsson. De kan være sønner av Per Bryngelsson som var bruker i 1635, trolig fra ulike barnekull, men denne Per må da ha vært født for 1600, og neppe ha vært sønn av Bryngel Torbjörnsson. I tillegg har vi i 1700 nok en Bryngel Persson i Remjäng, som ble domt på sognestevnet for å ha slått sin hustru Lisbet."

Per Bryngelsson i Remjäng og Peder Brynildsen Bunes i Setskog

Kan det være slik at Peder Bunes i 1690 har dratt tilbake til Remjäng, og avgått ved døden der? Hans alder stemmer godt med det som er oppgitt i dødsfallisten dette året. Karin Olsdotter i Remjäng døde imidlertid i mars 1697, angitt 83 år gammel. I kirkeboken ble det oppgitt at hun i 34 år hadde vært gift med Per Bryngelsson i Remjäng, og hadde en

sønn og en datter med ham som var i live." Det siste passer dårlig med Peder Bunes, som hadde to sønner og to døtre. Da er det tross alt mer sannsynlig at Bryngel Torbjörnsson hadde to sønner ved navn Per. At to søsken hadde samme navn forekom på denne tiden, selv om det ikke var vanlig. Både Peder Bunes og Torbjørn Amot liadde ellers døtre ved navn Ingeborg i likhet med Bryngel Torbjörnssons hustru.

Peder Bunes må ha inngått ekteskap allerede rundt 1650, men det foreligger ingen opplysninger om hvor han og hans familie befant seg for 1668. Kanskje har de umiddelbart flyttet til Norge, men de var neppe i Høland eller Setskog ifølge manntallene av 1664 og 1666. Trolig har de befunnet seg i Järnskog eller de omkringliggende sognene i disse årene. Forholdene i Remjäng er mildt sagt uoversiktlige for store deler av 1600-tallet.

Torbjørn Amots herkomst må anses som fullt ut avklart. Når det gjelder Peder Bunes er det egentlig bare tingboksinnførselen fra 1685 som knytter ham til Remjäng. Det står likevel her i klart språk at de to var brodre og søsken, og om dette ikke var tilfelle må sknveren ha vært utsatt for en gedigen misforståelse, kanskje fordi de to var svensker med samme patronymikon. Begrepet brodre kunne riktignok også omfatte svogre, men en slik tolkning er i dette tilfellet svært lite sannsynlig.

Det faller vanskelig å godta at Peder Bunes var sønn av Bryngel Torbjörnsson så lenge det ikke er funnet spor etter ham i samtidige svenske kilder. Det materialet jeg har gjennomgått begrenser seg imidlertid til dombøker for Nordmarks härad, kirkebøker for Järnskog og enkelte militære ruller. I norske arkiver er det neppe mer å finne. En eventuell bekreftelse av slektsskaps spørsmålet kan trolig bare finnes ved omfattende undersøkelser i svenske arkiver.

Trykte kilder

Lowe, Gunn Cathrine Varder og Odd Ottesen: *Gards- og slektshistorie for Høland og Setskog, bind I* (1999). Aurskog-Høland kommune.

VÄRMLANDSRÖTTER
www.genealogi.se/varmland

VärmlandsRötter inneholder mer enn man tror. Det er alltid svært å bygge en web-plats så alt er lett å hitta. En av avdelningarna hittar man i vanstermenyn under "Prosjekt". Har presenteras lite större projekt som liar anknytning till slakt- och bygdeforskning. Även om respektive projekt inte berör den ort Du själv forskar i, så kan Du få kontakt och hjälp att komma vidare i Din egen forskning. Just nu har vi följande rubriker i vår projektmeny:

Bilder och fotografier. Projekt i Säffle och Filipstad som syftar till bevarande, registrering mm av gamla bilder och fotografier.

Domboksregistrering. Föreningen Tingshuset i Häljebol driver sedan 1993 ett projekt där man gör person- och ortregister till domböcker.

Soldatregistret Värmland. Registret har till uppgift att belysa den indelte soldatens liv när han inte var på kommandering eller möten.

Varmlands kyrkboksregister. Vårt eget projekt. Att försöka skapa en gemensam databas med hela Varmlands föddavigda-döda.

Detta är naturligtvis bara en liten del av allt som pågår ute i bygderna. Av naturliga skäl kan vi inte känna till allt. Så vet Du något som skulle kunna platsa här, ta kontakt med föreningens sekreterare.

Gunnar Jonsson

Fotnoter

- 10 Nedre Romerike sorenskriveri, tingbok 20, fol. 52B.
- 11 Nedre Romerike sorenskriveri, panteregister 1, Bunes på Setskog.
- 12 Nedre Romerike sorenskriveri, skifteprotokoll 2, fol. 71.
- 13 Nedre Romerike sorenskriveri, skifteprotokoll I, fol. 206.
- 14 Lagmannens dombok, 1663, Nordmarks härad, fol. 143.
- 15 ibid., fol. 53.
- 16 Lagmannens dombok, 1664, Nordmarks härad, fol. 218.
- 17 Lagmannens dombok, 1665, Nordmarks härad, fol. 179.
- 18 Lagmannens dombok, 1647, Nordmarks härad.
- 19 Lagmannens dombok, 1654, Nordmarks härad, fol. 186.
- 20 Lagmannens dombok, 1653, Nordmarks härad, fol. 252.
- 21 Järnskog socken, kyrkobok C:2, fol. 249.
- 22 Järnskog socken, hjonelängd, 1610. Avskrevet og lagt ut på Internett av Ingvar Dahl, Arvika.
- 23 Järnskog socken, skattemantal, 1622. Avskrevet og lagt ut på Internett av Ingvar Dahl, Arvika.
- 24 Krigsarkivet. Varmlands län, Järnskog socken, roterings- og utskrivningslängd, 1635.
- 25 Järnskog socken, skattemantal, 1641. Avskrevet og lagt ut på Internett av Ingvar Dahl, Arvika.
- 26 Krigsarkivet. Varmlands län, Järnskog socken, rotelängd, 1667.
- 27 Järnskog socken, kyrkobok C:1, bänkrumslängd, 1669. Avskrevet og lagt ut på Internett av Hans Nilsson, Halmstad.
- 28 Nordmarks härad, dombok, vintertinget 1672.
- 29 Krigsarkivet. Varmlands län, Järnskog socken, rotelängd, 1649.
- 30 Järnskog socken, kyrkobok C:2, fol. 250.
- 31 Järnskog socken, kyrkobok C:2, fol. 277.
- 32 Järnskog socken, kyrkobok C:1, sockenstämmoprotokoll, 1700.
- 33 Järnskog socken, kyrkobok C:2, fol. 287.

En blivande brukspatrons resa till Amerika 1869-70

Frans Westerlunds dagbok, förd under resa till Amerika från 14 april 1869 till 31 oktober 1870.

Den 24 april 1869 på kvällen lämnade vi Jäder, for in till Arboga och den 28 vidare till Skvillberg. reste darifrån till Aspa den 1 maj och till Göteborg den 4 maj. tog in på hotell Royal. förnötte tiden med dagdriveri. Den 7 avgick ångaren Pluto till Hull, fullastad med emigranter. Det var en sorglustig syn att se huru en del fällde tårar. somliga hurrade. andra svor. Lämnade 40 riksdaler riksmünt i handpenning på biljetten att den 12:e avgå från Göteborg till Köpenhamn och sedan direkt på New York.

Den 8:e maj löstes biljetterna med 250 riksdaler, salunda tillägg av handpenningen, 40 riksdaler. sammantaget 290 riksdaler. Den 11:e på aftonen avgick vi med ångaren Eugenia och ankom till Köpenhanin kl 11 förmiddagen den 12 maj. Från utfarten i Göteborg till kl. 8 efterföljande morgon regnade det kontinuerligt och mindre än vad som gjordes för emigranternas bekvämlighet kan ej göras.

Vid pass 30 personer nedpackades i lastrunimet för att skydda sig mot regnet och vid pass 60 kvinnor och barn instuvades i salongen. Alla övriga. däribland Engström och jag. utgörande vid pass 50 personer fick stå ute i regnet utan minsta skydd. En större presenning spändes över maskinen så att därunder med tillhjälp av kommandobrygga möjligen kunde inpacka vid pass 30 stycken som kunde skydda sig mot de värsta störtkurarna, alla övriga fick stå under bar himmel i störtregn vid pass 14 timmar. trots att det fanns ett taltöverdrag för akterdäck men det var för besvärligt att spanna ut det.

Agenten F. Nelson var själv med för att bevaka sina emigranternas fördel, men han gick in i en hytt och var ej synlig förrän kl. 9 på morgonen. Herr Nelson är ej samme man som på sitt kontor där han är vänlig och tilldragande.

"Det utmärkt vackra Danmark"

Det var en behaglig anblick då vi kommo så nära att vi fingo se det utmärkt vackra Danmark som presenteradesig sa behagligt för främlingens öga. sedan man passerat den gement fula utfarten från Göteborg. I Köpenhamn installerades vi i en kasern, hyrd av agenten Nelson. där det var mycket bättre än ombord på Eugenia ty man behövde ej bli våt. men om man tänker sig vid pass 40 personer i samma rum sa ar ej emigranternas stallning avundsvärd. På Danmarks behagliga strand presenterade sig Helsingörs fästning mycket vacker och storartad. Danskarna bemötte oss med mycken välvilja.

I Nelsons utgivna kartor och resebeskrivningar utlovas kosthallning från det man går ombord i Göteborg, men någon sådan syntes inte till. Att vara utan mat från den 11 när vi gingo ombord i Göteborg till den 12 på hallen kl. 9 är långt men da undfägnades vi med smörgasar som de kallades, ehuru mängden var nog olyckliga att ej vara försedda med näsglas och följaktligen ej upptäcka något smör men istället en tunn ost eller korvskiva samt litet så kallat danskt öl. Att emigranterna ej kom åt någon mat kl 6 i Göteborg är naturligt. ty uppropet av emigranterna började redan kl. 4. Jag och flertalet till mig hade ej fått något sedan kl. 2 på middagen da vi tog för givet att en tarvlig måltid skulle komma oss till del på fartyget redan på kvällen. men detta blev en illusion. Större delen hade dock matsäckar men jag och flera till mig hade ej något. Lyckligtvis voro vi ej utan kassa utan köpte oss mat på ångbåten men som en portion där kostade 1 riksdaler hade ej många råd att köpa utan måste vara utan föda i ett helt dygn. Om man här till tager i beaktande att man hela tiden fick stå under bar himmel i störtregn. kan man utan att förtala Hr Nelson säga att hans bemötande mot emigranterna minst sagt var oskickligt.

Köpenhamn, en statlig stad med sina 5 a 6 vaningars hus, breda gator. raelväg

genom staden vars vagnar dragas av hästar, oaktat all bekvämlighet förefaller staden till en början något dystert och antik. En gammal ruin. moss och gräsbeväxt gör ej litet till för att fördystra staden. Dess omgivning är återigen, mycket vackra. Trädgårdar, parker och alleéer som nu stå i sin fulla blomning. de vackraste jag har sett. Vaktparaden blåste kl. halv 9 f.m. Sakta hon slumrar redan. vackert i sig självt men melodistämman blåstes på ett instrument som liknade trumpet och frambringade mycket fula toner, skorrande som en vasspipa.

"Två skogsmänniskor"

I kasernen utgjordes vårt närmaste nattsällskap av två skogsmänniskor eller stora apor, den ena placerade sig dock under bordet och den andra i sangen bredvid var. Den som hade sin plats under bordet hette Marina Jansdotter och hon var mycket mera lik en apa än en människa. stor. cirka 3 alnar lang, oproportionerlig, mörkbrun. nästan svart hy med vita ögonbryn, glasartade ögon och därtill på köpet flintskallig. Jag har aldrig sett någon mänsklig varelse som gjort ett så vidrigt intryck som denna så kallade människa. För övrigt var det i kasernen utmärkt muntert och trevligt om dagarna. Det hördes ömsom barnskrik och ömsom toner av handklaver, Zions sånger. svordomar och kortspel. Måltiden, ja sedan man haft nog styrka att tränga sig ut i kasernen igen med den mat man fått, är ingenting att anmärka, ty maten var ätbar och bestod till middag den 13 maj av buljong med köttbullar i samt kalvkött med potatis - den 14:e utgjordes middagen av kabeljo med potatis samt en sorts havresoppa. vilken middag även var ätbar.

Samma afton överraskades jag att på en gata möta Fogelberg, men som han hade spektakelbiljett köpt måste vi skiljas med överenskommelse att träffas efter kl. 10 men då kunde jag ej komma ut ty porten var stängd. Den 15:e, på pingstaftonen flyttades vi till angskippet Ocean

Om dagbokens författare:

Frans Westerlund (1843-1900). Han föddes i Hammars socken i södra Närke, som son till en skollärare, Farfadern var smed vid Aspa bruk. Westerlund reste till Amerika 1869 och återkom hösten 1870. da som nytillträdd smidesmästare vid Borgviks bruk. Hösten 1876 tillträdde lian tjänst som smidesmastare vid Strömbacka bruk i norra Hälsingland,

Westerlund var kand som en skicklig smidesmastare och återkom till Borgvik efter ett par ar, da i egenskap av bruksförvaltare. Borgviks bruk ägdes da av kammarherre Carl August Sköldebrand och efter dennes död 1881 övergick bruket i Sköldebrands måg friherre C. G. R. Cederströms ägo.

Westerlund kom senare in i bolaget som delägare och titulerades som brukspatron, Borgviks siste. Han gifte sig 1880 med Ainelie Freidenfeldt, vars syster senare blev gift med dåvarande komministern i Borgvik, Elis Hedrén. Makarna Westerlund bodde på norra herrgården och fick 10 barn.

Frans Westerlund avled hastigt i januari 1900 och Borgviks bruk gick sedan andra öden till mötes.

Amelie Westerlund levde till 1938 och bagge makarna vilar på gamla kyrkogården i Karlstad.

Westerlund förde en detaljerad dagbok under sin resa till, i och från Amerika 1869-70. Vart att lagga märke till är hans beskrivningar av människorna lian möter, djuren han ser i havet m.m.

Dagboken är renskriven av undertecknad och något redigerad i stavning och interpunktion för att inte bli för tungläst,

Tack till Torsten Westerlund, Karlstad som har ställt dagboken till förfogande.

Peter Borg

ligga ännu, samt några nya insjukna. Det är en stor lycka om ej andra smittosamma sjukdomar utbryta av den förpestade luften som finnes i lastrummet där högst obetydlig frisk luft kan komma in. De som ej lida av sjösjuka kan ej undga att insjukna av förskämd luft. Den som varit på en kyrkogård vid galöppning en het sommar dag kan tanka sig hurudan luft som består i var ohyggliga sangkammare där vi äro inpackade cirka 400 stycken. Man kan ej kläda ej av eller på sig, ty utrymmet tillåter endast att man ligger där. Det är så lågt i taket att man ej kan sitta. För att komma upp i sina sängar måste man kliva på dem som ligger i nedra sängen och på så vis krypa in i sin sang och lagga sig. Da man väl kommit omkull är det gott rum att ligga.

Den 21 utmärkt vackert väder, de flesta äro nu fria från sjösjukan. Dagen har gått ganska fort under läsande och sprakande samt sett och hört huru på översta däck danskarna dansat efter en radbräkad fiol da på samma gång baptisterna inunder hållit sin gudstjänst med tal och sånger, som vi ej deltagit i något av de sistnämnda liar på samma gång kunnat höra dessa olika tidsfördriv. I dag den 21 gjorde jag bekantskap med en ung sjökaptän Löffberg från Stockholm, kom på utlandet vid 12 års ålder och varit i Amerika i 8 ar. Hittills den intressantaste bekantskap jag gjort på resan. Den 22, sydvästlig storm med regn och sjösjöcka, svarare än någon av föregående dagar. Kl. 10 på morgonen innan regnet och dimman började och ej heller stormen var så svar, visade sig utmed styrbordsfartygssida 2 stycken så kallade tumlare vid pass 100 fot från fartyget. Dessa djur likna till sin kroppsbyggnad ungefär ett större gödsvin, ehuru mycket större. de tycktes vara vid pass 4 alnar långa, men lago något i cirkelform. så det är ej så lätt att bestämma deras ratta utseende. Kort därefter började regnet. stormen och tjockan samt sjösjukan at dem som haft den förut. i alla fall de flesta. Stormen blev så stark att alla segel måste nedtagas. De stormar som hittills varit ha varit gynnsamma emedan vi haft vind. I dag den 23 är motvind. oaktat blasten är ej stark. det går mycket hög sjö och fartyget står alldeles upp och nedvänt i de stora dalarna. En springare visade sig kl. 5 om aftonen men jag fick ej se mer än en obetydlig del av honom.

⇒

Queen kl. 10 på förmiddagen där vi nedstuvades som kreaht och fick tillbringa var pingstafton. Var mat under den dagen bestod av frukosten i kasernen, en kopp kaffe som smakade som tjockt lortvatten, sedan kl. 6 på eftermiddagen undfagnades vi med the som smakade vört men var dock drickbart, någon skorpa eller bröd bestods ej därtill. Vi åt en bit fläsk och bröd samt drack 1/4 liter vatten med litet saft, detta var var pingstaftonsmaltid.

Pingstdagen den 16 maj, efter en sömnlös natt i var otrevliga sangkammare på understa däck gick jag ut för att hämta luft kl. 4 fick sedan gå och vänta till kl. 12 middagen da ankare lyftes ut-anför Köpenhamn och kl. 2 var vi i Helsingör, där passagerarna avgingo, som följt med från Köpenhamn på lusttur.

Pingstdagen var mycket vackert väder så man märkte inte att ångaren var igång. Den 17 maj, annandag pingst för vi utmed Norges kust. Ganska stark nordlig eller mera västlig vind men som vi gick rakt emot krängde ej ångaren någonsin. En och annan var sjuk men ej farligt.

Sjösjukan härjar

Den 18:e var lugnare väder men så mycket svarare dyningar och som vi da gingo mera i väst hade vi vågen i sidan så ångaren krängde ganska starkt. Största delen av passagerarna voro mycket illtagna av sjösjukan, högst få undslapp och det var ett stort elände att se ty var man gick kröp alltid någon vanmaktig stackare. Den 19 juni 1869, en stark nordvästlig storm att man med mycken möda kunde gå på fartyget. Sjösjukan mera allmän än igår. Vi har undslupit med en stunds illamående förorsakat av det osunda i lastrummet, dit jag ej vågat mig sedan kl. 7 på morgonen da jag gick dit för att intaga mitt kaffe, men måste så skyndsamt som möjligt gå upp på däck där jag efter en stunds promenad blev bra och har nu kl. 10 på kvällen inga känningar men fruktar en lång natt i denna storm att sitta på däck i regnet. Det har regnat hela dagen och i lastrummet är omöjligt att vara. Den 20 regn och blast starkare än i går så att ångaren kränger förfärligt, stort elände att se dessa sjuka varelsor som endast jämrar sig, anropar Gud om döden, några äro på bättringsvägen medan största delen

En egendomlig sjötjocka/foggy/uppstod kl. 12 middagen så att man ej kunde se mer än ett par famnar från fartyget, men lyckligtvis försvann den lika hastigt som den kommit. Sjösjukan härjar fortfarande ännu med en stor del av emigranterna.

Ett lik kastas överbord

Den 24 måndag. I dag på morgonen kl. 4 kastades ett lik överbord. Det var en av besättningen som insjuknat i lunginflammation och haft svåra plågor tills han kl. 11 förliden natt avled. Svar nordvästlig storm, den svåraste vi haft, regning och kall luft. Fyra stycken springare har varit synliga, det synes som dessa djur skulle förebåda storm. Sjösjukan fortfar på en stor del av passagerarna. Nordvästlig storm, motvind, vi gå västnordväst. Den 25 tisdag visade sig en sorts sjödjur, som på sjömansspråket kallas Nordkapare. De tycktes vara vid pass 10 alnar långa med höga fenor som stod upprätta som horn. Det övriga utseendet kan ej bedömas emedan det var hög sjö och de befann sig på ett avstånd av omkring 30 alnar från fartyget. Stormen lagt sig på e.m. Onsdag den 26. Sjötjocka på morgonen som skingrades på f.m. men efterföljdes av en mycket kall och svår luft. Kl 1 kom dimman igen så man kunde ej se längre än 100 alnar från fartyget. Torsdag den 27. Sjötjockan fortfar ännu lika svår. Sjömännen säga att det ej ar ovanligt på New Foundlands bankar att finna tjocka /Fog/ och kall luft från ishavet. Kallt regn blandat med tjockan gör livet ombord långt och tråkigt, stor längtan att få se land råder bland alla. Fredagen den 28. Luften är klar men kall västnordvästlig blåst, far-

tyget går mycket långsamt i den starka motvinden. Lördag den 29. Samma vind som igår, vid middagstiden kastade vinden om till västsydväst. Svår dimma så man kan ej se 50 alnar från fartyget. På kvällen fick man åter se ett sorgespel eller vad benämning man skall giva det ty på samma däck dansades och de som sutto sjöngo andliga sånger och det ena sökte överrösta det andra. Slutligen uppträdde en baptist mitt i hopen av de dansande, för att med Guds ord tysta dem. Hans tal började med "Tyst Satan" och sedan skrek han och predikade så han liknade ej en människa, sådana åtbörder hade han för sig. Men de dansande lät sig ej förskräckas utan fortsatte lika friskt sin dans efter ett handklaver. Kl. 12 på natten fick en kvinna missfall, tre månader för tidigt. Den danska doktorn väcktes men kunde ej förmås att stiga upp förra kl. 4 och gav samma kvinna ett lavemang. Doktors vetenskap måtte ej vara stor då han ej redan då kunde utrona vad sjukdom hon hade.

Delfiner visar sig

Söndagen den 30. Sjötjocka kl 9 f.m. Så kallade springare visade sig vid pass 100 alnar från fartyget som följde oss vid pass 1/2 svensk mil och hoppade högt över vattnet. Det tycktes vara omkring 150 stycken cirka 3 alnar långa, i skapnad som braxen men huvudet liknande ett grishuvud med långt spetsigt tryne.

Vid middagen lättade dimman och hela eftermiddagen gynnades vi av vackert väder.

Måndag den 31. Dimma på morgonen som lättade på f.m. Ki. 7 e.m. fick vi sikte på land, Amerikas kust, Hayland /Höga landet/. Ett fyrskepp "Sandy Hucks" ligger 15 engelska mil från New York på styrbords sida. Längre fram ligger ett fyrskepp på babords sida. Ki. 9 kastades ankar utanför New York så man såg gaslysningen över staten Iland. Då klockan var 9 i New York var Sveriges klocka redan 1/2 3 på morgonen. Brooklyn ligger på Long Iland. Efter att ha legat på redan vid pass en engelsk mil från land där vi vaccinerades ankom vi till Castle garden onsdagen den 2 juni vid middagstiden med en liten ångbåt och sedan vi lämnat våra kontrakt samt erhållit check på våra saker intogo vi på ett emigrantboardinghus på Rectorstreet nr 17 hos C. Wilson. Lördagen den 5 lämnade vi New York för att som vår

värvarare sade komma till ett utmärkt bra ställe. Då värvararen Komstedt talte med oss och vi frågade vart vi skulle taga vägen fick vi till svar: "Jag följer själv med och visar". Då vi uppstigit i vagnen förklarade han att han inte hade tid att följa med men han hade uppgjort med ångbåtskaptenen att följa eder fram och betala eder överfart så ni får fri resa och dessutom kan ni språka vid expressmannen ty han kan tala svenska och han hjälper er ombord och talar vid kaptenen. Då vi åkt vid pass en timma tilltalade jag köraren men han förstod ej ett ord svenska, överlämnade oss åt Guds försyn lat vi honom köra vart han ville. Då vi efter ett par timmars åkning kom till hamnen där han vräkte av våra kappsäckar och pekade på en gammal kopräm dit vi praktiserade oss. Ankomna dit var jag ej vid fullt medvetande efter ett anfall av solsting som jag fick medan jag satt på vagnen, men blev dock fullt återställd sedan jag fick skugga och vatten. Sedan vi varit ombord på pråmen från klockan 1 på middagen till kl. 7 på kvällen ankom en rödhårig och skäggig karl med ett i allo vidrigt utseende och båten sattes igång. Sedan vi landat på flera ställen ankom vi äntligen vid midnattstid till en liten town som hette Northporth där vi tillsades gå till sängs. Där fick vi ligga till följande dag kl. 4 på aftonen då vi först mot en dollar lyckades få kaptenen att sända oss över en havsvik därifrån vi gick vid pass 4 eng. mil då vi äntligen var framme vid den plats där vi äntligen skall vara, hos Mr W-son Crozeen Beacon stock Farm Easten Neck, Long Island. Resan hade då varat i 30 timmar i stället för 2 timmar som Komstedt sade skulle räcka. Dessutom fick jag betala 3 dollar ombord jämte 1 dollar till rodarna, således 4 dollar trots att resan lovades fri.

Ett hart arbete

På måndagen började vi arbeta med en sorts hacka, det var att kupa corn /majs/ samt sprätta gödsel från kl. 6 på morgonen till kl. 8 på kvällen och från kl. 4 om morgonen till kl. 6 sågades ved. Tisdagen den 8 juni från kl. 4 till kl. 6 på morgonen sågade vi ved, sedan sprätte vi gödsel och kupade majs till kl. 8 på kvällen, då ett regn uppstod och vi fick köra ut gödsel ur ett stall efter fölsto. Onsdagen den 9 samma göromål som igår. Torsdagen den 10 juni sågade vi ved

Några förklaringar angående mått och benämningar i dagboken:

Vid pass	cirka, omkring.
Fot	30 cm
Aln	60 cm, (2 fot).
Famn	180 cm (3 alnar)
Raelväg	Spårväg, med hästar som dragare.
Tumlare	Liten tandval.
Springare	Delfin.
Nordkapare	Art av familjen rättvalar.
Biskopalkyrka	Troligen episkopalkyrka, den anglikanska kyrkan i Amerika.

från kl. 4 till kl.6. Efter kaffefrukosten kärnade vi smör som varade vid pass ½ timme, sedan majskupning till kl. 8 på kvällen. Fredag den 11 samma göromål som igår.

Lördagen den 12 vedsågning på morgonen som vanligt, sedan till kl. 4 på eftermiddagen utstrött puderrett och sedan lassat på gödsel.

Söndagen den 13 juni kl. halv 4 på förmiddagen gick vi med våra kappsäckar från detta usla barbariska ställe (Stock Farm) för att till fots gå vid pass 1 svensk mil genom en sandöken där vi för varje steg nedsjönk i sanden ¼ - ½ aln. Efter vandringen uppnådde vi en Town Northport därifrån vi med järnbanetåg fördes till Jersey city, som ligger mitt emot New York fast floden skiljer dem åt.

Var senaste veckas förtjänst bestod av 6 dollars tillsammans, men detta räckte ej till reskostnaden fast resan hade utlovats fri. Tvenne gånger dagligen fick vi äta samt till kvällsvard (supper) drack vi för det mesta the. Våra arbets- och bordskamrater bestod av 4 amerikanare, av vilka två voro negrer, två skottar, en irländare, två tyskar och fyra svenskar, däri Engström och jag inräknade. Vid återkomsten till New York hade vi ett svårt göra att hitta på Rector street, där vi bor emedan ingen människa kunde upplysa oss om vi voro i New York eller någon annan stad. Ty da vi steg av taget följde vi med folkströmmen på en färja som gick över till New York fast vi ej visste var det bar, men efter ett par timmars ivrig gång och bärande på vara kappsäckar kom vi äntligen till Rector street, uttröttade och hungriga. Sedan skrev jag genast till Om i Chicago och gjorde förfrågan om arbete där kunde fås och tänkte att han möjligen skulle svara på mitt brev. varför jag en hel vecka gick sysslolös, men som tiden blev för lång och kassan hopsmälte gick jag ut på arbete i en parkanläggning där mitt göra var att hava upp sten på kärror, vilket arbete var mycket strängt och farligt då man fördärvar både kropp och kläder,

"En allt utom angenäm midsommar"

I dag den 23 juni, midsommaraften, arbetar jag inte ehuru alla andra gör det, såväl idag som i morgon men med hopp om att möjligen få brev från Chicago, det är nu 11 dygn sedan jag skrev men

har ännu inte fått något svar därifrån. Engström som nu i 8 dagar arbetat på en järnväg skriver i dag att han sliter rysligt ont och vet ej hur han skall kunna uthärda till månadens slut, så han får någon betalning. En midsommaraften likt denna hade jag aldrig tänkt mig, ty den är allt utom angenäm. Vad jag hittills erfarit av detta land, så bördigt det än synes vara, så bör ej någon resa hit som vill föra ett mänskligt leverne. Dessutom måste man ha en järnkropp som tål både heta och köld och kan arbeta, ty en man har få göra så mycket som två i Sverige och det skall ske på 10 timmar. Hos bönderna arbetas 14 till 16 timmar. Då man till alla delar är fullkomlig får man 1 dollar och 75 cent per dag och detta tycks vara ganska bra då man kan leva på 5 dollar i veckan, men om man från denna förtjänst avdrager de regnvädersdagar som man ej kan eller får arbeta, så blir det ej mycket mera än vad som åtgår till levnadskostnad. Så att samla till vinter-

förråd då intet arbete finns blir en svår uppgift. Efter midsommardagen började jag åter arbeta för att möjligen förjaga tanken på den förflutna tiden. I dag på Lördagsafton kl ½ 4 slutade jag, dels av trötthet, dels av fördärvade händer, jag har ej gjort mer än 3 ¼ dagsverke denna vecka, men dessa motsvarar 8 dagars hårt arbete i Sverige, betalningen därför 6 dollars och 12 cent, sedan avdrag till en kassa blivit gjord 44 cent.

På tillrädan av flera har jag gatt sysslolös längre än som behövs för att laka händerna med hopp om att erhålla plats i något hantverk. Har under dessa dagar hört efter på alla möjliga håll, har 2 gånger sökt plats på mattfabriken. men som spraket överallt är ett hinder blev det även det nu. Den 2 juli började jag arbeta på ett shop där mitt huvudsakliga göromål var att svarva resår fjädrar. Söndagen den 4 juli var jag för första gången

Arkivcentrum Värmland fyller 5 ar

Måndag 1 september 2003

Infonation, bokbord, pröva på, visning av magasinerna och gratis fika.

Kl 18.00 Föredrag av arkivarie *Peter Olausson, Värmlandsarkiv*
DEN BREDA VÄGEN - källor om brott och straff i arkiven.
Föredraget illustreras med diabolbilder

Arkivcentrum är öppet 08.30-20.00 under jubileumsdagen.
Alla arkivintresserade är **välkomna!**

Folkörelsernas arkiv
Landstingsarkivet

Värmlandsarkiv
Emigrantregistret

Boka också in följande datum:

Arkivens dag

Lördag 8/11 på temat "Idrott, kropp och hälsa"

Arkiv- och forskningskvällar

Torsdag 18/11, Sunne

Torsdag 20/11, Säffle

i Svenska kyrkan på förmiddagen. På eftermiddagen gick jag till Treestiti Church, en biskopalkyrka i hörnet av Broadway och Rector street. Där var ganska intressant, 2 orglar, en i vardera ändan av kyrkan men kan genom elektricitet spelas av en enda person på samma gång. En av orglarna hade en pipa som var 32 alnar lång. En stor sångkör av sopraner och basar ackompanjerade av orgel var både egendomlig och vacker. Deras ceremonier voro lika med katolikernas men religionen skiljde sig foga från Luthers. Då trosartiklarna upplästes föll envar på knä på i varje bank varande röda sammetsdynor.

"Ett rysligt leverne"

Den 4 juli är Förenta Staternas största högtidsdag då de frigjorde sig från Englands förtryck 1776. Den firades med mycken pomp och ståt, men som den inträffade en söndag skedde firandet den 5 då det var ett rysligt leverne. Ingen arbetade den dagen. På alla gator smälldes brännare, (fire cracks) stora lador som antändes, pistoler, gevär och kanoner smälldes och sent på kvällen mycket storartade fyrverkerier på flera platser inom staden. Den 6 på eftermiddagen flyttade jag från Nelsons till 3de Avenue nr 170. Den 10 betalades miss Öman med 2 ½ dollars för rum i 2 veckor samt fru Rubinson med 4 dollars för mat.

Mellan den 10 juli och den 26 oktober ingenting anmärkningsvärt mer än att den 14 augusti blev min avlöning 7 ½ dollars mot 6 dollars förut och den 9 oktober blev den påökt till 8 dollars. Den 26 oktober är det snölopp och is på gatorna samt kall nordlig storm.

En resa till Boston

Den 15 februari 1870 gick jag med ångbåt till Tallriver och darifran per järnväg till Boston, reste darifran till Middleboro och besåg Brown & Shermans verkstäder, stannade där i 2 dagar varefter jag reste tillbaka till Boston, stannade där till den 9 mars då jag återkom till New York. Arbetade på samma shop som förut i 3 veckor, då jag åter reste till Middleboro den 19 april där jag började arbeta den 21 med värming av järn i en flamugn till skyffelsmide. Söndag den 24 mars gick jag ensam och promenerade hela dagen.

Den 1 maj har jag arbetat med varjehande grövre arbeten under den för-

flutna veckan, dels i shappet, dels med järn och skrotvagn, ett mycket hart arbete. Middleboro ligger vid en flod som heter "Nemasket".

Den 16 maj 1870 lamnade jag Middleboro efter att ha arbetat där 3 ½ vecka och förtjänat 32 dollars och 25 cent men därav betalt 17 dollar för rum och Board. Söndag den 22 maj besåg jag New Yorks kyrkogård uti Brooklyn Greenwood, den mest storartade som gärna kan finnas, natur och konst är där förenade. Hagaparken skall vara något däråt i skönhet men ej på langt när så storartad. Det sägs den skall vara över 1 svensk mil lang.

Helgdagar i Amerika äro:

4 juli, då Amerika blev independene.
17 mars, S:t Patricks dödsdag.
22 februari. Washingtons födelsedag.
18 november, Thanksgivingday.

Den 28 maj reste jag ut till Newark City där jag sökte arbete på en större stålfabrik men där var redan överfyllt av folk förut. Den 30 maj besåg jag och sökte arbete på en stålfabrik i New Jersey.

Åter till Europa

Den 1 juni 1870 lamnade jag New York kl 1 på middagen för att med ångaren Caledonia återgå till Europa, gynnades av vackert vader både första och andra dagen men dimmig foggy uppstod den 2 på kvällen och fortfor hela natten men skingrades något på morgonen den 3 då vi hade vackert vader hela dagen. Den 4 vackert vader och alla passagerare äro uppe på däck. Den 5, Pingstdagen kall blåst. Vi hade ½ timmes gudstjänst. Den 6, mycket kall motvind ½ storm, isberg samt mindre drivis. Isbergen likna stora hus, somliga försedda med torn. Det ena var från sidan som en ö av flintsten. Svalorna som följts oss från New York har ej synt till idag men istället stora flockar av fiskmåsar samt flockar av änder, stora och små. En del av en valfisk syntes emellan drivisen. I går mötte vi ett emigrantskepp. Emigranterna hurrade och syntes vara mycket glada. Den 7 stark motvind så vi går ej mer än en 1 och ½ engelsk mil i timmen. Den 8 motvind och dimma. Den 9 motvind med regn och dimma. Den 10, fredag, vackert vader, nastan lugnt på förmiddagen med aftonen blev regning. På aftonen bjöds concert samt dans, ett spansk balettsällskap från Mexico, 8 damer och 2 herrar varav

4 av dem dansade, det var mycket trevligt att se. Dessemellan sjöng sjömannen. somliga i kostym och somliga utan och slutligen sjöngs en visa av var och en. Aftonen slutade med ett litet fyrverkeri från kommandobryggan, så envar hade skal att vara belåten med sin afton. Den 11, regn och dimma med sidovind, den 12 stark blåst med förlig vind, 15 stycken segel uppe. Den 13 tämligen god vind men stark blast. Den 14, tisdag kl. 3 på morgonen kom vi i sikte av Irlands kust som består av sandbankar. Kl. 11 på förmiddagen utkom en liten hjulångbåt som tog iland 14 st. irländare vid Moville.

I sällskap från Amerika ombord på skotska ångfartyget Caledonia ha varit utom de 14 irländare 10 spanjorer, 2 fransmän, 3 norrmän, 1 tysk, 5 engelsmän och 15 skottar samt jag, tillsammans 51 stycken.

Besök i Skottland

Kl. 9 på aftonen passerade vi förbi en Town som hette Melleport, en plats där Glasgows innebyggare har till badort. den ligger på Skottlands kust alldeles intill vattnet. Ankom till Glasgow kl. 3 på morgonen den 15 och flottades iland på en liten hjulångbåt, sedan vi först låtit våra koffertar undergå visitation. Tog in på ett Boardinghus, ganska snyggt. Staden tycks vara ganska stor, en sjöman sa cirka 600 000 innebyggare, men mörk och dyster ty alla hus äro bestrukna med sotvatten och se nednötta ut, likna huggen mörk gråsten men äro av tegel. Samma färg på alla hus, även på landsbygden. Den 16 besök i Glasgow och en plats som skulle föreställa en park men där fanns inga träd, de voro ännu små, men byster och statyer varibland Drottning Viktoria till hast, samt Walter Scott som står på en mycket hög obelisk, railroaden går i luften men tycks vara mycket bastant. Den 17 på förmiddagen ankom cirka 40 skotska emigranter på väg till Amerika av vilka somliga voro från bergstrakter och voro nastan som vildar, kladda i korta kjolar och grå strumpor och karlarna i vida skinnbyxor. Har aldrig sett så värdslost kladda människor, ej ens i Tiveden då dess innebyggare äro arbetskladda.

Så en skotsk soldat från bergstrakten eller Mayland som var kladd i en uniform som bestod av mössa, luden och vid, nastan som en vattså eller ett ordinärt ämbar, röd rock som räckte till knäet,

skor och strumpor men utan byxor. 2 stycken gatsångare kladda i en sorts blus utan byxor med svartgröna strumpor. De spelade på ett instrument i vilket de inblåste luft i en påse och därifrån gick luften in i 5 stycken kappar, liknande stora flöjter, den ena med klockstycke och lufthål som han fingrade på och den liknade en klarinett. Den 18 var en fest som Glasgows åkare hade tillställt da hela staden var i rörelse och åkte i lövklädda hövagnar. 4 vagnar voro för musikens rakning och körde före. Den ena av dem rymde regementsmusiker från Mayland och voro kladda som den har förut beskrivna soldaten. I en vagn åkte 14 st flöjtblåsare som pep och gnällde förfärligt. Samma dag åkte jag från Glasgow kl. ½ 11 på förmiddagen da vi först passerade en liten stad, Falkiero dar tåget stoppade en liten stund, vid pass 2 minuter. Sedan kom vi till Edinburgh. Skottlands aldsta stad dar vi stoppade ½ timma samt ombytte tåg fram till Granton dar vi gick ombord på ångaren Scottia, kl. 3 på eftermiddagen avgingo vi från Granton. Den 19 vackert vader med förlig vind. Den 20 kl. 3 på morgonen fingo vi se land, Norges kust, men det var endast en utskjutande udde vars landfäste förlorades.

Norden i sikte

Sa först kl. 4 på eftermiddagen fingo vi se land. det var Fredriksvärn, före detta örlogsflottans hamn. Christiansands kust passerade vi kl. 3 nästa morgon. Kl 5 samma morgon ankom vi till begynnelsen av Christianiafjorden dar ett högt fyr torn ar upprest, mittemot ar svenska kusten men kan ej ses annat an nar man går mitt i fjorden som antages vara 25 engelska mil i mynningen.

I Nordsjön och stundom i Atlanten ser man en sorts fisk som ser ut som runda mosstappar och kallas maneter, den skall utgöra valfiskarnas förnämsta föda. Kl. 4 på eftermiddagen var vi vid Wallö saltverk dar 20 stycken norrmän som varit med från Granton, landsattes. Dessa komma från Ishavet där de varit på säl-fiske. Vid Wallö saltverk börjar Tönsberg och Sandöfjorden som uppgår till dessa sistnämnda städer, varav Tönsberg ar Norges aldsta stad. Sandöfjorden ar bekant for sina hälsosamma bad. En timma därefter gick vi förbi Åsgårdsstrand, en liten stad vid Christianiafjorden som synes. % timma därefter gick vi förbi Carl

Temadagen om DISGEN den 22 februari samlade ovanligt många deltagare och blev mycket lyckad. Faddrarna Gunnar Jonsson och Jan Tengelin skall ha mycken tack för en val genomförd dag. Tydligen finns det en stor efterfrågan på den har typen av träffar, något att tänka på för framtiden.

Så har vi haft årsmöte och jag vill tillsammans med övriga omvalda styrelseledamöter tacka för förnyat förtroende trots att föregående års resultat visade röda siffror. Efter förhandlingarna lyssnade vi till Kjell "Keeper" Emanuelssons föredrag om svenskamerikaner han mött. Ett 60-tal medlemmar hade samlats till årsmötet, vilket ar något av ett rekord. Men sa hade vi också samma dag fatt en fantastisk gratisreklam i NWT i form av en artikel om slaktforskning, föreningen och något om min egen forskning. Artikeln avslutades med en uppmaning att gå på vart årsmöte. En far tacke!

Johans Warns dar marinflottan ligger. Staden heter Horten som man passerar ganska nära förbi, mitt emot på östra sidan ligger Moss. Vid Horten börjar Drammenfjorden som går ett stycke upp i landet där Dramens stad ligger samt Holmestrand som ligger närmast nedåt flodens mynning. Kl. 1 på natten ankom vi till Christiania. Jag fick lata bara mina saker ombord på ångaren Exellensen Toll sedan koffert och kappsäck blivit behörigen visiterade. Kl. 7 på morgonen den 21 lämnade vi Christiania stoppade vid Horten vid pass 20 minuter samt vid Wallö 10 minuter dit vi ankom kl. 11. Kl. ½ 2 var vi vid Fredriksvärn då vi ej hade mer an ett par tusen alnar till Larvik, som tycktes vara en ganska vacker stad. Vi dröjde dar ½ timma. Kl. 5 på eftermiddagen kom vi i sikte av svenska kusten och kl. 1 på natten landsteg jag i Göteborg.

Den 7 oktober 1870 tillträdde jag smidesmasterplatsen vid Borgvik med 500 riksdaler banco i lön från ovanskrivna dag, till 1 november 1871 då lönen höj-

Nagon medlem som ar villig att bli nominerad till förbundsstyrelsen har vi tyvärr inte hittat. Däremot har vår styrelsemedlem och layoutansvarige för denna tidning, Anette Carlsson, blivit utsedd att ingå i redaktionskommitten för förbundets nattidning Rötter. Denna nya kommitté skall framförallt arbeta med utvecklingen av Rötter, föreslå nya funktioner och förbättringar, diskutera policyfrågor samt vara ett bollplank för redaktörerna. Vi önskar Anette lycka till!

Slaktforskarförbundets riksstämma med slaktforskardagar ar i år förlagda till Ronneby. Värmlands Slaktforskarförening kommer att finnas på plats, men vi gör inte samma stora satsning som vi gjorde i fjol i Borlänge. Forna tiders kontakter mellan Värmland och Blekinge ar sakerligen av mycket spännande art men ack så få.

Lars-Gunnar Sander

des till 600 riksdaler banco. För 1873 betalades 200 riksdaler extra för bokslutet, for 1875 höjdes lönen till 750 riksdaler för 1876 höjdes den till 900.

Den 20 oktober 1876 lämnade jag Borgvik då jag tillträdde vid Strömbacka med 1500 Kr årslön.

Frans Hjalmar Ferdinand Westerlund drev Borgviks bruk från år 1880 till sin hastiga död ar 1900, först som bruksforvaltare och senare som brukspatron. den siste i ordningen. Den enda minnespillra som finns kvar i Borgvik idag efter familjen Westerlund ar kyrkans brudkrona i silver, benämnd "Carins krona" och skänkt till Borgviks kyrka av major Emil Broberg, Karlstad år 1954. Kronan har inskriptionen:

"Gåva av Emil Broberg till minne av min älskade hustru Carin Broberg, född Westerlund å Borgviks bruk d. 1012 1883, död å villa Råtorp i Karlstad d. 2815 1945. ..

"Uppgifven fader"

Några anteckningar om en torparfamilj i Gåsborn

av Bror Hermanson

"1873 Juli 16 – August oakta – Moder Maria Elisabeth Löfgren, H Egaredotter, Rifallet – Uppgifven fader Drängen Jonas Larsson från Säfsnas."

SA står det ordagrant att läsa i "Utdrag ur 1873 Års födelsebok för Grangarde församling i Norrbarkes Prosteri, Westerås Stift, Fahlu Lan".

Vid denna tid var det inte alltid så att ett oäkta barn hade en namngiven fader. Måhända kände prästen i Grangarde, trots situationen, en viss tillfredsställelse över att kunna notera faderskapet. Men vad han kanske inte tänkte på var, att noteringen "uppgifven" kunde talas på olika sätt av framtida läsare.

Vad Maria och Jonas hade för framtidsplaner vid detta tillfälle vet vi inte. Det visste de kanske inte själva, det bara "blev" så här. Men det skulle visa sig, att "incidenten" med den oäkta sonen August blev början till en livslång gemenskap för de unga två.

Inte "uppgifven"

Ty drängen Jonas Larsson var sannerligen allt annat än "uppgifven". Han log sitt fulla ansvar för "oäktingen" och ingick senare samma år äktenskap med barnets mor Maria Elisabeth Löfgren. Det äktenskapet blev bestående i mer än 66 år, och paret skulle under de följande sjutton åren komma att välsignas med ytterligare nio barn.

Men låt oss ta det hela från början. Den här berättelsen handlar om Jonas Larsson från Gåsborn i Värmland och lians hustru Maria Elisabeth Löfgren, född i Grangarde i Dalarna men med anor från mannens födelseförsamling. Och till Gåsborn i Värmland skulle paret så småningom komma att återvända för att stanna där för gott.

Jonas Larsson föddes den 20 december 1848 i Skafthöjden i Gåsborns församling i Värmland, just på gränsen till Säfsnäs i Dalarna. Hans föräldrar var



Torparen Jonas Larsson och hustrun Maria Elisabeth Löfgren i sin krafts dagar:
Foto Ernst I. Törnblom i Rämnen.

torparen Lars Pettersson och dennes hustru Maria Helena Jonsdotter. Även dessa var födda i grannskapet, fadern 1806 och modern ett år tidigare. Under åren 1828-1848 föddes fyra söner och sex döttrar i torparstugan. Jonas var allra yngst i denna stora barnaskara.

Som så många andra ynglingar på den tiden och i dessa takter fick den unge Jonas ge sig ut i bygden för att försörja sig. Hans äldste broder Lars Petter var 20 år äldre och var den, som kom att ta över torpet efter fadern. För Jonas återstod bara att söka sin bärgning som dräng, något som han säkerligen fått erfarenhet av under sin uppväxt.

Kringflackande drängliv

Redan i november 1864 lämnade den då knappt 16-åriga ynglingen Jonas Larsson sitt föräldrahem. Under de närmaste åren förde han liksom många andra drängar ett kringflackande liv, för hans del dock uteslutande i det allra närmaste grannskapet.

Hans första arbetsplats blev Torkhusfallet i Gåsborn, där han stannade ett år som dräng hos torparen Erik Bergqvist. Sedan sökte han sig till Tvärälven, där torparen Lars Persson blev lians nye arbetsgivare. Även där blev vistelsen bara ettårig.

På hösten 1866 bar det av tillbaka till Skafthöjden, där Jonas äldste broder Lars Petter Larsson året före hade övertagit torpet vid föräldrarnas flyttning till Gåsbornshyttan. Jonas blev nu dräng hos sin storebror Lars Petter och svägerskan Johanna Larsdotter.

Två år som dräng hos brodern, svägerskan och deras sju barn var tydligen nog. Jonas lämnade Skafthöjden på hösten 1868 och sökte sig åter till Tvärälven, där torparen Per Gustaf Kock blev hans uppdragsgivare den här gången.

Jonas stannade två år i Tvärälven, men sedan blev längtan efter slakten kanske ändå alltför svår. Eller var det måhända chansen att för första gången få arbeta utanför födelseförsamlingen som lockade? Samtidigt som hans husbonde Per Gustaf Kock med familj flyttade till Skafthöjden följde Jonas med storebror Lars Peter och dennes familj, när de flyttade till Holmsjöhöjden på hösten 1870. Det var en flyttning på bara ett par kilometer men till en annan socken och ett annat län, Säfsnäs i "Falu län".

Efter fem år i Säfsnäs återvände Jonas Larsson till sin födelseförsamling Gåsborn i Värmland. Men mycket hade hänt under dessa år. Nu var han inte längre ensam...

Det är intressant att notera, att Jonas Larssons flyttningar utan undantag ägde rum i slutet av oktober i samband med den sk friveckan, då tjänstefolket efier skördetidens slut hade en ledig vecka för rekreation och nöjesliv, och även för att byta anställning. Just den 24 oktober var ju ordinarie flyttningsdag enligt den då gällande legostadgan.

Den nya pigan

Men tillbaka till Holmsjöhöjden i Säfsnäs. På hösten 1871, när Jonas hade tjänat ett år som dräng hos brodern, kom en ny piga till torpet. Det var den 22-åriga Maria Elisabeth Löfgren från finnmarksbyn Rifallet i grannsocknen Grangärde, som nu för första gången lämnade föräldrahemmet för att försörja sig på egen hand. Hennes vistelse i Holmsjöhöjden skulle visa bli helt avgörande för den då 23-årige drängen Jonas Larssons fortsatta tillvaro.

Men Maria Elisabeth Löfgrens karriär som piga blev inte särskilt långvarig. Efter ett år i Holmsjöhöjden återvände hon i slutet av oktober 1872 till Grangärde. Som så många andra unga pigor på den tiden hade hon "rakat i olycka", och närheten till den värmländske drängen Jonas Larsson tycks därvid ha haft en avgörande betydelse...

Pigan från Grangärde skulle komma att bli en av huvudpersonerna i den fortsatta berättelsen om drängen Jonas Larsson och hans liv, varför det kan vara av intresse att känna till något om hennes bakgrund. Låt oss därför följa hennes släktrådar några generationer bakåt i tiden. Där finns inslag av såväl finska invandrare som valloner.

Maria Elisabeth Löfgren föddes den 16 mars 1849 i Rifallet i Grangärde finnmark i Dalarna som det tredje barnet i en stor syskonskara. Hennes föräldrar var hemmansägaren Sven Löfgren, född 1810, och dennes 14 år yngre hustru Anna Larsdotter.

Sven Löfgren kom ursprungligen från Gåsborn i Värmland, där fadern Petter Jansson Löfgren var torpare och klen-smed vid Älvsjöhyttan. Hans mor Lisa Larsdotter Ågren kom från värmländska Lungsurid. Sven Löfgren hade på sin farfars sida anknytning till den finska Sarve-släkten och på sin farmors sida till vallonsläkten Hero(u).

Maria Löfgrens mor Anna Larsdotter hade på fädernet sina rötter i Rifallet, Tolsberg och andra finnmarksbyar i Grangärde församling. Även på modernet hade hon finska anor, men dessa fanns i grannförsamlingen Säfsnäs.

Ärftlig belastning?

När pigan Maria Löfgren "rakade i olycka" under sin allra första pigttjänst var hon förvisso inte den första i släkten, som drabbades av detta öde. Så hade



Torparen Jonas Larsson och hustrun Maria Elisabeth Löfgren på gamla dagar, troligen någon gång i slutet av 1930-talet. Bilden har tagits på trappan till deras lilla torpstuga i Eriksdal i Gåsborn av okänd fotograf.

exempelvis hennes farmor Lisa Larsdotter Ågren, trots att hon i husförhörslängden antecknades som "ofärdig", som änka och vid 46 års ålder fått sin "oägte dötter" Emma Sofia. Och denna Emma Sofia fick sedermera vid 24 års ålder den oäkta sonen Johan Vitor...

Dessutom hade Maria Löfgrens mor Anna Larsdotter före sitt äktenskap den oäkta dottern Johanna Vilhelmina, som alltså var Marias halvsyster. Denna halvsyster fick i sin tur den oäkta dottern Johanna Mathilda. Vidare hade Marias äldste broder Carl August kommit till världen bara drygt tre månader efter föräldrarnas bröllop...

Därutöver var fadern Sven Löfgren vida känd för sina eskapader av olika slag. Det handlade både om svår miss-handel av hästar och om umgänge med traktens kvinnfolk. Prästen gjorde sina kommentarer i husförhållningarna, bland annat "Malc notus (illa beryktad), gammal lönnkrögare och processmakare". Och i eftermälet omnämns hemmansägaren i Rifallet fortfarande som "Värstingen i Finnmarken"...

Hur mycket den unga Maria visste om dessa "fadernas missgärningar" är inte känt, men en bestämd tilldragelse måste hon ha vetat om och tagit lärdom av. Det var det faktum, att hennes yngre syster Mathilda några år tidigare hade gjort exakt samma erfarenhet av drängar som den hon nu själv hade rakat ut för. Men

vad hjälpte det?

Denna Mathilda Löfgren, född i Rifallet 1850, träffade på sin allra första pigplats i Lövsjöhöjden i Säfsnäs på hösten 1867 den tio år äldre drängen Lars Eric Ersson. Det gick som det gick. Efter bara ett år som piga tvingades hon att flytta hem till Rifallet igen. Där födde hon en son, och senare gifte hon sig med drängen. Det blev i hennes fall inledningen på en lång levnadshistoria med ytterligare nio barn. Allra yngst i denna syskonskara var sonen Herman, som skulle långt senare bli författarens far...

Dessa exempel på snedsteg i det för-gångna ligger förvisso något vid sidan av ämnet för denna berättelse. Men visst kan man undra, om denna dramatiska historiska bakgrund kunde ses som en "ärftlig belastning" för den unga pigan från Grangärde.

Tio "A-barn"

Men tillbaka till Jonas Larsson och Maria Löfgren. Vi lämnade dem, och de lämnade varandra, när Maria tvingades återvända till Grangärde på hösten 1872. Först blev det en ny pigplats i Hyttriset, men i slutet av juni påföljande år flyttade hon till föräldrahemmet i Rifallet. Där födde hon den 16 juli 1873 sin oäkta son August. Som tidigare nämnts tog den "uppgifne fadern" ansvaret för mor och barn. Några månader efter sonens födelse, närmare bestämt den 28 december 1873, gifte sig Maria och Jonas.

Jonas Larsson stannade kvar som dräng i Holmsjöhöjden. Hustrun Maria och sonen August följde efter redan i slutet av januari 1874. Och där stannade familjen året ut, varefter Jonas fick arbete som dagkarl vid bruket i Tyfors. Där utökades familjen på sommaren 1873 med sonen Adolf. Men redan i slutet av oktober månad samma år lämnade den unga familjen Säfsnäs för gott för att till-träda ett eget torp i Eskilsberg i Gåsborn, nära gränserna till både Dalarna och Västmanland.

Ett märkligt sammanträffande och tillika ett tragiskt människöde i grannskapet är här värt att notera. I byn Eskilsberg fick Jonas och Maria som grannar bland andra Maria Lena Larsdotter och hennes sex minderåriga barn. Maria Lena var anka efter torparen Per Gustaf Kock, som Jonas hade varit anställd hos



Det lilla vackra torpet Eriksdal i Gåsborn, där torparens Jonas Larsson och hans hustru Maria Elisabeth Löfgren tillbringade de två sista årtiondena av sitt liv. Fotografen okänd.

som dräng i Tvärälven under åren 1868-1870 men som hade avlidit i början av 1875, bara 40 år gammal.

I sitt torp i byn Eskilsberg blev Jonas Larsson och Maria Löfgren bofasta ända fram till hösten 1891. Under tiden i Eskilsberg utökades familjen med ytterligare åtta barn.

Att få tio barn i familjen var ingen ovanlighet på den tiden. Det märkliga med denna barnaskara i Eskilsberg i Gåsborn var namngivningen. Alla de tio barnen begåvades av någon anledning med förnamn på bokstaven A, nämligen August (f 1873), Adolf (f 1875), Alfred (f 1877), Anselm (f 1879), Axel (f 1881), Agnes (f 1884), Albert och Amandus (f 1885, tvillingar), Anna (f 1888) samt Albert (f 1890).

Tvillingarna Albert och Amandus avled redan året efter födelsen. Dödsorsaken var lungsot respektive strypsjuka (difteri). Men alla de övriga åtta barnen nådde vuxen ålder. Namnet Albert återkom senare i barnaskaran, en vanlig företeelse på den tiden.

En jämförelse mellan Maria Löfgrens äktenskap och barnafödande under perioden 1873-1890 och hennes yngre syster Mathilda Löfgrens uppvisar en nästan kuslig samstämmighet. Båda träffade sin "drömdräng" på sin första pigplats, båda fick avbryta sin pigkarriär efter ett år, båda inledde sitt barnafödande med en "oäkting" och båda födde tio barn. För Mathildas del inträffade detta under åren 1869-1892, vilket innebar en samstäm-

mighet även tidsmässigt mellan de båda systrarna.

Inte nog med detta. Liksom Maria fick också Mathilda uppleva, att ett barn dog i unga år. Och även här återkom det döda barnets namn längre fram i syskon-skaran.

Till Rävåla och Eriksdal

Som redan nämnts stannade den stora familjen i Eskilsberg i sexton år, och under den tiden höll man sig också med ett antal drängar och pigor. En av pigorna i torpet var hustrun Marias yngre syster Anna Lovisa Löfgren, som arbetade där en tid innan hon som så många andra pigor och drängar pil den tiden emigrerade till "Norra Amerika".

Denna spännande historia ur verkliga livet kan göras lång. Men här skall bara i korthet konstateras, att torparens Jonas Larsson och hans stora familj flyttade till "Räfola (Rävåla) i Gustafsströms Rote" på hösten 1891. Där övertog sonen Alfred Jonsson så småningom familjetorpet, när Jonas och Maria efter ett par årtionden flyttade till ett litet torp i Eriksdal (Vitklinten) i samma församling tillsammans med dottern Agnes.

Med vid flyttningen till Eriksdal var även gossen Gustaf Albert, född år 1910 under tiden i Rävåla som oäkta son till dottern Agnes och med "okänd fader". Agnes hade alltså mött samma öde som hennes mor och mormor samt två most-rar före henne!

Sina sista årtionden tillbringade Jo-

nas Larsson och Maria Löfgren i sin lilla torpstuga i Eriksdal, och de uppnådde båda en aktningvärd ålder. Jonas hann fylla 91 år innan han dog i januari 1940, och paret hade också fått uppleva 66-Årsdagen av sitt bröllop. Jonas följdes i juli samma år av hustrun Maria, som även hon blev 91 år gammal.

Jonas och Maria har fått sin sista vila på den vackra kyrkogården vid Gåsborns kyrka.

Kallor:

Husförhörslängder, födelse- och dopböcker, lysnings- och vigselböcker, in- och utflyttningslängder samt död- och begravningsböcker för Grangårde och Säfsnäs församlingar i Kopparbergs (Falu) län jämte Gåsborns församling i Värmlands län.

Arvet från Värmland

I artikeln *Arvet från Värmland* i förra numret av VärmlandsAnor omnämndes den norske löjtnanten Kristian Stroby som gifte sig år 1703 med Kristina Silverhasi på Sannerud i Stora Kil. Han hade enligt egen uppgift vid en duell dödat sin motståndare och därför måst fly till Sverige.

Bertil Haslum i Sundsvall har sant oss kompletterande uppgifter om denne man, hämtade ur *hlilitaerbiogrjiei Den norske haers officerer, del II av Olai Ovenstad. Där* finner man följande:

"Straabye, Christian – Konstabel i det danske artilleri – kom fra Danmark til Norge – Fyrverker ved Kongsvingers artill. Komp. 10/3 1700. – Duellerte med fenr. Wachtmann, blev arrestert, men rømte 719 1701 kl 8 aften fra Kongsvinger." Fyrverker var en dansk/norsk officersgrad fram till 1764.

I samma bok finner man bland annat följande om fänriken Wachtmann:

"Han duellerte 22/6 1701 med fyrv. Straabye på Kongsvinger og døde natten mellem 3 og 4 sept s. å. av de sår han fikk i duellen."

Ett gravkors på Ekshärads kyrkogård

Kyrkböckerna berättar om en familjetragedi 1847

av Tomas Larsson och Monica Larsson Forsberg

I sockenboken om Ekshärad kan man läsa följande. "Från 1847 härstammar korset med tre kronor överst. Det är rest över tre barn från Hornnas, vilka dött på samma dag, offer för rödsotsepidemien, som hemsökte socknen år 1847". Ungefär samma berättelse finns med i ett häfte som vi köpte sommaren 2002 i Ekshärads kyrka och i en skrift som vi kom över på ett antikvariat om järnkorsen på Ekshärads kyrkogård. I den sistnämnda skriften finns till och med en tecknad bild på korset som det såg ut i början av 1930-talet.

Detta väckte en del frågor: Vilka var barnen och deras föräldrar som drabbades så fruktansvärt? Hade verkligen alla tre dött på samma dag? Vi ville ha svar på dessa frågor och försöka därför ta reda på vad som verkligen hade hänt. Det skulle visa sig att barnens föräldrar var Tomas anor och att uppgifterna om barnens dödsdatum troligen hade förvanskats under årens lopp.

Rödsot (dysenteri)

Rödsot, som tidigare även kallades lantvarnssjuka, kallas med ett modernare namn dysenteri. I dag kan sjukdomen botas med antibiotika, situationen för lite drygt 150 år sedan var emellertid en helt annan. Som botemedel användes då i folkmedicinen, troligen med blandat resultat, både malörtsbrännvin och en dekokt på växten blodrot.

Dysenteri kan orsakas av bakterier som ger infektion i tjocktarmen med symptom som feber och blodiga eller slemmiga diarréer. Inkubationstiden är mellan två till sju dygn. Dysenteri var länge en av de mest fruktade sjukdomarna och omtalas både i de isländska sagorna och i medeltidens rimkrönikor. Epidemier uppstod på grund av dåliga hygieniska omständigheter och härjade inte minst i falt under krigstid. De sista epidemierna i Sverige ägde rum under

mitten av 1800-talet, det är också då som barnen i Hornnas dog. Förbättrade avlopps- och dricksvattenförhållanden bidrog till att förhindra nya epidemier. Lokala epidemier förekom dock även senare, särskilt i städernas slumområden. (Nationalencyklopedin).

Rödsotsepidemin i Ekshärad 1847

Genom att gå igenom Ekshärads dödbok (F:4) för 1847 samt åren före och efter kan man göra några intressanta iakttagelser. Följande siffror visar det totala antalet döda under respektive år:

1845	dör 78 personer
1846	dör 81 personer
1847	dör 213 personer
1848	dör 95 personer
1849	dör 75 personer

År 1847 har alltså dödligheten stigit markant och mer än fördubblats jämfört med åren däromkring. Under detta år härjade en våldsam rödsotsepidemi i Ekshärads socken. Av de döda 1847 anges 103 stycken ha dött av rödsot. Den första med diagnosen rödsot dör den 6 juli och den sista den 23 oktober. Under åren innan och efter, från 1845 till 1849, finns några fall av magplågor som lett till döden men endast en under året 1848 med dödsorsaken rödsot.

Ännu mer information om händelseförloppet får vi genom att titta närmare på detaljer om dödsorsakerna. Innan första rödsotsfallet dyker upp dör under juni några barn i vad som anges som magsjuka eller magplåga. Troligen tog det ett tag innan mönstret hade klarnat och man hade konstaterat att det handlade om rödsot. Om man lägger ihop rödsotsfallen med dem som dog av magsjuka och magplågor hamnar man på 113 döda i epidemin under 1847. Rödsoten står alltså för hela ökningen av dödligheten under detta år. Medelåldern på dem som dog i epidemin var endast lite över 11 år

att jämföra med medellivslängden på övriga: något över 32 år. Det var alltså främst små barn som drabbades av farsoten.

Spridningen av rödsotsfallen verkar ha börjat i Hara där magsjuka under juni månad orsakade döden hos nio barn mellan åtta månaders och elva och ett halvt års ålder. Varför epidemin bröt ut kan man bara spekulera i. Efter dessa första fall i Hara tar sjukdomen fart och sprider sig under juli snabbt först till andra byar längs Klaralven norr om kyrkan. Därefter verkar en andra del av epidemin sätta fart i slutet av augusti och under september i västra delen av socknen med centrum omkring Mossberg. Det sista fallet av rödsot i Ekshärad under 1847 års epidemi inträffar den 23 oktober i Östra Tönnet.

Epidemin var en ganska lokal företeelse. De byar som drabbades hårdast under epidemin var Hornnäs med 17 döda och Östra Tönnet med 16 stycken. Bada platserna har i dag en relativt tät bebyggelse och jämn mark samt gränsar till varandra. Om förhållanden varit likadana för 150 år sedan kan det delvis förklara varför spridningen blev störst just där.

Sjukdomens spridning utanför Ekshärad kan studeras i dödböckerna för grannsocknarna Norra Ny norr om Ekshärad. Lysvik västerut, Norra Råda söderut från densamma och Gustav Adolf sydöst om Ekshärad. Det visar sig då att endast tre fall av rödsot uppträder i Lysvik under december/januari 1847/1848 (Lysvik C:6). Inga andra rödsotsfall finns rapporterade under 1847 eller åren däromkring i någon av grannsocknarna. Slutsatsen är att 1847 års rödsotsepidemi i Ekshärad var relativt begränsad när det gäller den geografiska spridningen men drabbade de sjuka desto hårdare.

Barnen i Hornnäs

Tre av barnen **som** dog i rödsotes-epidemin 1847 skall **alltså** enligt vad som **tidigare** sagts ha hört hemma i **hemmanet** Hornnäs vid Klarälvens östra strand i Eksharads socken. För att ta reda på vilka barn det handlade om och varifrån de kom kan man gå **igenom** husförhållsängden som omfattar åren 1845 till 1850. På sidan 45 hittar vi familjen.

Det handlar om Jöns Nilsson, född 1810, med hustrun Karin (kallas också Kerstin i andra böcker) Persdotter, född 1813 och deras barn. I Hornnäs bodde de närmare bestämt i Jönsgården. I dödboken för år 1847, som för övrigt saknar sidindelning, hittar vi barnens dödsnotiser i slutet av augusti.

I renskrivnen form är dödbokens uppgifter enligt tabell 1. Notera att Jöns Nilssons namn är felskrivet för de båda sista barnen, mera om detta nedan. Kolumnerna "Död" och "Begr" innehåller aktuella datum under augusti 1847. Kolumnerna mellan "Namn" och "Dödsorsak" innehåller i originalboken uppgifter om kön och om personen i fråga var gift. Detta har utelämnats i avskriften.

Låt oss nu ta dessa uppgifter och gå tillbaka drygt 150 år i tiden och försöka föreställa oss hur det såg ut hos familjen under denna tid sommaren 1847. Sedan en dryg månad tillbaka hade rödsoten härjat i socknen. Till en början lite försiktigt, men mot mitten av augusti ökade antalet dödsfall i sjukdomen. Den sjuåriga dottern Karin skulle bli den första av familjens barn som skulle bli offer för rödsoten. Hon dog som **första** person i Hornnäs den 20 augusti, kanske var de **båda** andra barnen sjuka redan då. Karin begravdes den 24 augusti, samma dag dog den **då** nästan tolvårige brodern Nils. Det finns en muntlig tradition som berättar att man natt och **jämmt** hade hunnit hem från Karins begravning innan Nils dog. Innan man hann begrava honom dog även lilla Britta, bara drygt två år gammal den 26:e. Båda dessa barn



Järnkorsen med **de tre kronorna** i dag

begravdes **den 29 augusti**. Denna dag var hektisk för **prästen**. Han fick ta hand om tio begravningar orsakade av rödsoten, nio av dem som begravdes var barn under tolv år, fem av dessa kom från Hornnäs. Det är kanske inte underligt att prästen förväxlade för- och efternamn på Jöns Nilsson när han efteråt skulle skriva in faderns namn i dödboken.

Bara ett enda av Jöns Nilssons och Kerstin Persdotters dåvarande barn överlevde rödsoten, den då nästan femåriga Kerstin. Hon skulle sedermera bli Tomas mormors farmor. Hon fick **två** systrar som föddes 1848 och 1851 efter rödsotes-epidemin och som fick namn efter sina döda syskon Karin och Britta. Båda uppnådde vuxen ålder, gifte sig och fick barn.

Att en familj förlorade tre barn på så kort tid var inget unikt för Jöns Nilsson och Kerstin Persdotter. Genom att studera dödbokens uppgifter kan man hitta ytterligare fem familjer som även de förlorade

tre barn (soldaten Hornman i Hornnäs, skogvaktaren Lars Nyman i Halgå, torparen Nils Halvardsson i Norra Mossberg, husbonden Per Sonesson och torparen Lars Larsson, båda i Östra Tönnet) och en familj som förlorade fyra barn (Erik Johansson i Södra Loffstrand). Familjen som beskrivits ovan var alltså inte unik men deras sorg var säkert inte mindre för det. Orsaken till att eftervärlden kommer ihåg dem står troligen att finna i gravkorset på Eksharads kyrkogård.

Gravkorset

I andra skrifter kan man hitta uppgifter om smidda gravkors i allmänhet och om dem i Eksliarad i synnerhet. Den intresserade läsaren hänvisas till källorna i referenslistan. Följande text är endast en kort sammanfattning med data hämtat från andras arbeten.

Järnkorsen, eller livsträden som de ibland kallas, på Eksharads kyrkogård har blivit en stor sevärdhet och uppmärksammas både ut-

omlands och i Sverige. I dag skall där finnas bortåt 500 olika kors från olika tidsperioder. Det äldsta korset kommer från mitten av 1700-talet och cirka 200 av dem är gjorda före år 1900.

De som i början gjorde korsen var smeder och bönder som fick järn i betalning för sina insatser på bruken. De smyckade ofta korsen med diverse detaljer som till exempel urtavlor, smidesverktyg, tappar och kronor som visats tidigare. I dag nyttillverkas järnkors, cirka 40 per år. Flera av dessa kors går på export till bland annat Tyskland och USA.

Att det i dag över huvud taget finns några järnkors kvar kan vi tacka prosten Ludvig Krook för. Han såg i mitten av 1920-talet till att rädda många av korsen som annars skulle ha skrotats. Vid denna tid hade gravvårdar i sten kommit på modet och de gamla rostande järnkorsen ansågs ha tjänat ut. Krook verkade dock ha insett värdet av korsen och såg tillsammans med kyrkorådet till att de togs om hand för framtiden.

I dag, 2003 har ytterligare en namnskytt tillkommit jämfört med bilden från 30-talet. På korset finns nu tre olika skyltar.

Med början uppför hittar vi den första skylten. Skylten har följande inskrip-

Tabell 1. Utdrag ur Eksharads dödbok för 1747.

Nr	Död	Begr	Plats	Namn	Dödsorsak	År	Mån	Dag
107	20	24	Hornnäs	Husb Jöns Nilssons dr Karin	do (=Rödsot)	40	7	
110	24	29	Hornnäs	Husb Nils Jönssons barn Nils	do	40	11	22
111	26	29	do (=Hornnäs)	do do Brita	do	40	2	3

tion:

HER WILER I N S
I HORNÄS TRÄNE BARN
NILS 12 ÅR KARIN 8 ÅR
BRITA 3 ÅR GAMAL
OCH BLEWO DÖDA MEL
LAN DEN 20 OCH 26
AUDUSTI I HORNÄS
1847

Det handlar alltså om de tre Hornnas-barnen som dog i rödsoten 1847. Har far vi ytterligare en bekräftelse på tidsintervall och att det handlar om åtminstone två olika dödsdatum.

Nästa skylt på korset, den mellersta har inskriptionen:

HER
WILER. HEM
MANS. ÅGAREN.
I N. S. FÖDD. ÅR 1810
8/9 DÖD 1854 5/8
UTI. HEMANET
HOR. NÄS

Har ar det barnens far Jöns Nilsson, I N S, som dött och begravts.

Slutligen den nedersta skylten som inte fanns med då teckningen gjordes:

På skylten står:

LARS PERSSON
1836 +1911
HUSTRUN KERSTIN
1842 +1938
HORNNÄS

Den enda överlevande dottern, Kerstin, gifte sig med Lars Persson och hon levde till 1938. Den nedersta skylten sattes troligen upp efter att Kerstin Jönsdotter dött 1938 eftersom den saknas på teckningen från början av 1930-talet.

Det finns andra muntliga traditioner som berättar alternativa berättelser om järnkorset. Enligt en av dessa skall korset med de tre kronorna vara rest över en kvinna som dog när hon stod brud. En annan berättar om en kvinna som dog på väg till kyrkan för att gifta sig. Ingen av dessa berättelser har dock kunnat bekräftas. Kronor används ibland som symbol för livet och detta kan vara upprinnelsen till förväxling och ursprunget till ovanstående berättelser.

Uppgifterna i de tryckta verken verkar alla referera till Nordiska Museets häfte från 30-talet. Ingen har sedan verifierat berättelsen om det gemensamma dödsdatumet, varken genom att kontrollera kyrkböckerna eller uppgifterna på

gravkorset.

Sammanfattning

Genom att granska uppgifterna i kyrkböckerna visar det sig att de tre barnen visserligen dog i rödsot samma år, 1847, men att det handlar om olika datum. Att barnen skulle ha dött samma dag stämmer inte. De enda gemensamma datum som har återfunnits är dels att det första barnet begravs samma dag som nummer två dör, dels att de två sista begravdes samma dag. Tragiken var trots detta säkerligen lika stor, men har under årens lopp ökat på när berättelsen gått från generation till generation och de olika datumen förts ihop till ett och samma.

Referenser

Tryckta:

Aarsrud, Christian: *Smidda gravkors. En studie i folklig formbilning*. Liber Förlag (1982).

Ekshärads socken. (1969).

Eriksen, Joh. : *Alvdalen. Värmlands älvdal och finnskogar dess odlings och bebyggelses historia, del III, nedre älvdalen*. Nordisk Kultur (1964).

Lindberg, Gunnar: *Skatten i dalen. Om smideskorsen på Ekshärads kyrkogård*. (2002)

Smidda järnkors på Ekshärads kyrkogård. Nordiska Museets handlingar 1. (1932).

Nationalencyklopedin multimedia 2000 plus. (DVD).

Otryckta:

Ekshärad F:4 (Död- och begravningsbok 1830-1869)

Ekshärad AI:21 (Husförhörlängd 1845-1850)

Lysvik C:5 (Död- och begravningsbok 1820-1856)



Appendix

Oversikt av de personer som namns i artikeln.

Jöns Nilsson. Född 1810-06-16 i Hornnas, Ekshärad (S). Död 1854-07-01 i

Hornnas, Ekshärad (S)

Far **Nils Jönsson**. Född 1774-09-28 i Näs, Ekshärad (S). Död 1815-05-06 i Hornnas, Ekshärad (S)

Mor **Britta Maria Södervall**. Född 1780-01-27 i Gustavsfors, Ekshärad (S). Död 1850-10-02 i Gustav Adolf (S)

Gift 1835-12-27 i Ekshärad (S) med

Kerstin (Karin) Persdotter. Född 1813-04-25 i Västra Tönnet, Ekshärad (S). Död 1886-04-03 i Hornnas, Ekshärad (S). Far: **Per Jönsson**.

Född 1763-11-01 i Norra Loffstrand, Ekshärad (S). Död 1821-06-01 i Västra Tönnet, Ekshärad (S). Mor: **Karin Jönsdotter**. Född 1779-09-09 i Halla, Ekshärad (S). Död 1856-07-09 i Hara, Ekshärad (S).

Barn **Nils Jönsson**. Född 1836-09-02 i Hornnas, Ekshärad (S). Död 1847-08-24 i Hornnas, Ekshärad (S).

Karin Jönsdotter. Född 1840 i Hornnas, Ekshärad (S). Död 1847-08-20 i Hornnäs, Ekshärad (S).

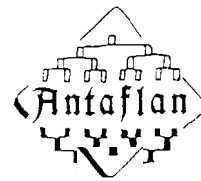
Kerstin Jönsdotter. Född 1842-09-19 i Jönsgården, Hornnas, Ekshärad. Död 1938-06-16 i Jönsgården, Hornnas, Ekshärad (S). Gift 1863-12-13 i Ekshärad (S) med **Lars Persson**. Född 1836-10-08 i Halla, Ekshärad (S). Död 1911 i Jönsgården, Hornnas, Ekshärad (S).

Britta Jönsdotter. Född 1845-06-23 i Hornnäs, Ekshärad (S). Död 1847-08-26 i Hornnäs, Ekshärad (S).

Karin Jönsdotter. Född 1848-08-05 i Hornnas, Ekshärad (S). (S). Gift 1871-04-06 i Ekshärad (S) med **Lars Jönsson Höglund**. Född 1847 i Mellangården, Halla, Ekshärad (S).

Britta Jönsdotter. Född 1851-12-08 i Jönsgården, Hornnas, Ekshärad (S). (S). Död 1928-03-25. Gift med **Nils Eriksson**. Född 1858-04-24 i Halvarsgården, Hornnäs, Ekshärad (S). Död 1929.

Ur andra medlemsblad


Nr 99

Värmlänningar

Boden-ANAN **2003:1** (Boden Overluleå Forskar Förening) Vallonslakten Drugge: bl a hammarsmeden Johan Drugge som kom till Dömlé omkr 1698. Ar 1718 var han verksam vid Älgå. Brodern Peter Drugge var mastersven vid Dömlé ar 1708 och hammarsmedsmästare vid Gårdsjö i Sunne 1711.

MGF-Nytt **2003:1** (Midälva Genealogiska Förening) Mons ångsåg –del 3 av Barbro Anderson: bl a nämns arbetaren Erik Magnus Åkerberg från Värmland. Runslingan **2003:2** (Föreningen Slaktforskare i Uppland) Efterlysning berörande Sophia Andersdotter född 1833 i Rombotten, Varmskog.

Släkt & Slegt (Solør Slegtshistorielag) Slehta Paalainen i Askosberget av P Furuberg. Analyse av slektsnavnet Valkoinen i to finske slekter på Hedmark og Varmlands Finnskoger av J Myhrvold.

Sliktforskaren nr **86** (Västerbergslagens slaktforskare) Slakten Scherp av Sonja Olsson: slakten kom från Gåsborn. Sliktposten **2003:1** (Nassjöbygdens Genealogiska Förening) Arvid – en Sandsjöbo i Norge av Ingemar Sandström: snickaren Arvid Sandström arbetade 1910-1911 på bröderna Erikssons Möbelfabrik i Taserud, Arvika.

Slikt-Trädet **2003:1** (Nordvarmlands Slaktforskarförening) Värmlänningar bosatta i Njurunda socken 1930 av Göran Lundberg. Ett besök i Torsby brukssarkiv ar 1832 av LB. Olovlig brännvinstillverkning i Arnstorp 1859 (domboksutdrag). Fardeminnen från Varmlands finnbygd: Vitsand av Fryksdalspojken. Barnamörderskan från Fryksande: Maria Winter född 1841 vid Bada Nedre bruk i Fryksande. Antavla för Oskar Stjerne född 1873 i Torsby.

Sysslingen **2003:2** (Södra Roslagens slaktforskarförening) Händelser i Filipstad efter storbranden 1694 av Jalmar

Furuskog.

Västgöttageneologen 2003:1 (Västgöta Genealogiska Förening) Brogren, smeder på Graftsnas och Upplo av Christer Slatt: nainnet ar härlett ur Bro socken i Värmland dar slakten var bosatt på 1700-talet.

Övrigt

KGF-Nytt nr 80 (Kronobergs Genealogiska Förening) Sexmäns plikter av Aron Axelsson

MGF-Nytt **2003:1** (Midälva Genealogiska Förening) De svenska skatternas historia – del 4 av Susanne Löwnertz.

Runslingan **2003:1** (Föreningen Slaktforskare i Uppland) Småprotokollen – en kanske förbisedd kalla av Ragnar Fornö Slaktbiten **2003:1** (Slakt & Bygd Bollnäs) Barnmorskevasendet i Sverige av Lilian Norberg

Min far John Stålhed vigdes 24/5 1938 i Overkalix med Marta Karlsson (1619-1994). Hon kommer från Hindersslakten i Overkalix, Per Clementssonsslakten från Ahlvik i Lulea, Kråkaslakten i Luleå och den sagenomspunna Bureatten och har många grenar in i Finland (bl a Anti Kexsi-slakten) och troligen Ryssland. Farmor tillhör Ingevaldsslakten i Dalsland.

Jag får tacka Jan-Erik Björk för stor hjälp i Eksharad, samt Sven Myhl för hjälp med smederna.

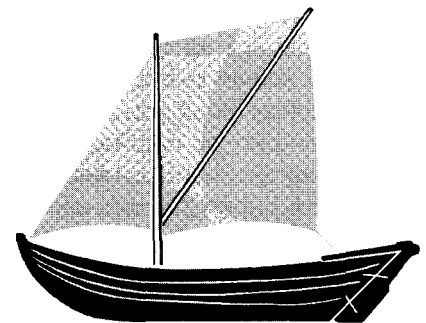
Björn Stålhed
Barometergatan 3
418 41 Göteborg
031-54 94 64

En antavla för nr 17, Mana Svensdotter, har publicerats i VA nr 2002-4 med nummer 96.



Slaktforskardagar i Ronneby

Arets slaktforskardagar går av stapeln i Blekinge, närmare bestämt i Ronneby. Program och annan information får man lättast tag i via BlekingeRötter eller på www.genealogi.se/blekinge/2003/ Dar finns även kartor, vagbeskrivningar och information om hotell. Vannlands Slaktforskarförening kommer i år att finnas tillsammans med Arkivcentrum. Vi kan- ske ses dar!



Slaktforskardagar i Blekinge
Ronneby 23-24 augusti 2003

Antavla nr 099	Upprättad för John Ludvig Stålhed, f. 21/11-1910 i Sörby, Norra Råda(S)				f(2) t. Björn Stålhed. Orter i (S) län om inte annat anges
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63	
Nr 2. far	Carlsson	Gabrielsson, Carl Fredrik	Jonsson, Gabriel	Jönsson, Jon	171(2) - 25/5-1774, Nyed, Borserud
Carlsson	Otto	f. 114-1794, Nyed, Borserud	23/9-1757, Nyed - 7/2-1816, Nyed	Persdotter, Karin	171(4), Nyed, Borserud - 10/5-1796, Nyed
Carl Ludvig		d. 29/4-1849, Nyed, Borserud	Svensdotter, Maria	Andersson, Sven. Länsman	28/7-1722, Vase - 1804, Vase
	f. 28/12-1847	g. 3/4-1842, Nyed	8 24/3-1766, Vase - 31/12-1837, Nyed	Persdotter, Ingeborg	17/5-1729, Vase - 31/12-1805, Vase
f. 28/9-1877	Nyed, Borgerud	Gyllström. Sara Ingeborg	Gyllström, Johan Larsson. Kronolänsman	Gillberg, Lars Larsson. Soldat	1764 - 20/8-1790, Anjala(FIN)
N Rada	d. 22/6-1908	f. 17/11-1816. Arvika	30/4-1783, Ånimskog(P) - 1839, Arvika	Eriksdotter. Ingeborg	f. 1760, Ånimskog(P)
d. 28/9-1952	Stockholm(A)	d. 6/8-1894. N Rada	Pettersdotter, Maria	Karlsson, Petter	f. 27/3-1751, Varnum, Backen
N Rada	g. 24110-1872	4	9 1784, Varnum - 7/10-1854, Arvika	Jonsdotter, Sigrid	f. 27/2-1754, Amnehärad(R), Klamstorp
	Olddotter	Persson, Olov	Persson, Per	Persson, Per	5/2-1747, N Råda, O Rada - 1/12-1817, N Råda
	Kajsa Karolina	f. 7/5-1811, N Råda. Lakene	4/10-1767, N Rada - 5/2-1842, N Rada	Nilsdotter, Ingeborg	21/5-1741, Ekshärad - 3/5-1798, N Råda
Nr 1. ansökare		d. 22/6-1893, N Rada, Prastbol	Eriksdotter, Maria	Olofsson, Erik	9/4-1750, N Rada, Lakene - 1/11-1835, N Råda
Stålhed	f. 16/3-1850	g. 6/8-1837, N Rada	10 25/11-1772, N Rada - 3/5-1831, N Råda	Eriksdotter, Gunilla	21/8-1752, N Rada. Naset - 1/7-1815, N Råda
John Ludvig	N Rada, Åskällan	Asplund, Kajsa	Asplund, Jonas	Asplund, Jan	25/2-1754, Visnum, Jonsbol - 14/1-1826, N Råda
	d. 2/3-1917	f. 8/4-1817, N Råda, Loviseberg	4/10-1786, N Rada - 8/1-1859, N Råda	Jansdotter, Maria	1/4-1764. N Råda - 13/10-1825, N Råda
f. 21/11-1910	N Rada, Sörby	d. 8/2-1892, N Rada. Prastbol	Jansdotter, Annika	Lindström, Jan Svensson	8/10-1763, Gustav Adolf - 16/4-1809
N Råda, Sörby		5	11 1/4-1794, Gustav Adolf - 1782, N Råda	Stalhandske, Maria Jansdotter	21/11-1768, Ransäter - 22/7-1809
	Andersson	Nilsson, Anders	Andersson, Nils	Nilsson, Anders	1728. Skållerud(P) - 1765, Skållerud(P)
	Anders Gustav	f. 29/8-1808, Skållerud(P), Anolfsbyn	1750, Skållerud(P) - 15/8-1811	Grellsdotter, Sigr	1719 - 27/6-1790, Skållerud(P)
		d. 2/5-1897, Skållerud(P), Anolfsbyn	Andersdotter, Ingeborg	Persson. Anders	1729, Dalskog(P) - 13/8-1769. Dalskog(P)
	f. 18/1-1851	g. 1828	12 24/8-1769, Dalskog(P) - 5/4-1815	Engelbrektsdotter, Margareta	1735, Bäcke(P) - 5/4-1808, Dalskog(P)
Karlsson	Skållerud(P), Anolfsbyn	Larsdotter, Britta Stina	Andersson, Lars	Hedman, Anders Bryngelsson	1749. Dalskog(P) - 1801, Dalskog(P)
Marta	d. 26/5-1933	f. 1813, Dalskog(P), Heden	1783, Dalskog(P) - 18/1-1860, Dalsk.(P)	Pettersdotter, Britta	1749, Erikstad(P) - 1809, Dalskog(P)
f. 1916, Överkalix(BD)	Skållerud(P), Anolfsbyn	d. 16/4-1887, Skållerud(P), Anolfsby	Andersdotter, Malin	Mikellsson, Anders	1758, Dalskog(P) - 15/3-1833, Gunnarsnäs(P)
Nr 3. mor	g. 4/5-1875	6	13 1789. Gunnarsnäs(P) - 1851, Dalskog(P)	Svensdotter, Maja	11/8-1764, Gunnarsnäs(P) - 5/8-1832
Andersson	Johannesdotter	Eriksson, Johannes. Torpare	Olofsson, Erik	Eriksson, Olof	10/6-1748, Ödskölt(P) - 18/6-1826
Kristina Frideborg	Hilda	f. 30/6-1813, Steneby(P), Kopparebol	1779. Ödskölt(P), Berg - 1832, Ör(P)	Andersdotter, Britta	1744, Dalskog(P) - 16/6-1829, Ödskölt(P)
		d. 29/5-1891. Dalskog(P), Gunnesbyn	Olofsdotter, Maria	Andersson. Olof	23/3-1746. Steneby(P) - 1813, Steneby(P)
f. 8/3-1883	f. 6/5-1845		14 23/11-1780. Steneby(P) - 1838. Ör(P)	Andersdotter, Anna	1750 - 1836
Dalskog(P), Hedan	Ör(P), Örtvåan	Svensdotter, Stina	Asmundsson, Sven	Jonsson, Asmund	2/2-1717, Tisselskog(P) - 1784
d. 24/5-1968	d. 5/5-1901	f. 24/9-1817, Ör(P), Högsby	f. 1772, Laxarby(P), Härserud	Olofsdotter, Ingrid	f. 1745
N Råda	Dalskog(P), Gunnesbyn	d. 25/4-1882, Dalskog(P), Gunnesbyn	Svensdotter, Ingrid	Abrahamsson. Sven	174(1) - 17/9-1791
		7	15 f. 18/12-1778. Tisselskog(P), Liden	Halfvardsdotter. Britta	f. 2/10-1744, Tisselskog(P), Liden

29/10-2002

Årsmöte med omval och Amerikaföredrag


Nr 100

Föreningens årsmöte ägde rum lördagen den 29 mars på Arkivcentrum. Mötet samlade omkring 60 deltagare vilket får anses som en klart godkänd siffra. Noterbart är att flera årsmötesdeltagare kom från "fjärran orter", dvs utanför Värmland. Manne hade nagra lockats av det utmärkta reportage om vår förening och dess ordförande Lars-Gunnar Sander som stod att läsa i Nya Wermlands-Tidningen samma dag.

Själva årsmötesförhandlingarna tog bara knappa 20 minuter att genomföra. Till mötesordförande valdes föreningens hedersledamot Bo Cider och till sekreterare Gunnar Jonsson. Arsberättelsesamt resultat- och balansräkning lades till handlingarna, ansvarsfrihet beviljades och budget för 2003 fastställdes enligt styrelsens förslag. Alla dessa handlingar finns i föregående VärmlandsAnor. När det galler de val som hör till ett årsmötes uppgifter så var det i år, liksom ifjol omval över hela linjen. Till ordinarie styrelseledamöter omvaldes Karl-Gustaf Lindgren, Gunnar Jonsson och Björn Grindegård. Suppleanterna Arne Berg och Sigvard Boström omvaldes likaså.

Olle Skoog och Lennart Fallberg omvaldes till revisorer, och Roland Hedström är även fortsättningsvis revisors-suppleant. Undertecknad omvaldes till redaktör. Till raden av omval kan slutligen laggas valberedningens tre ledamöter Bernhard Granholm, Ingrid Johans-

son och Rånald Engelbrekt.

Efter att Lars-Gunnar Sander informerat om kommande programpunkter under våren, och undertecknad redaktör uppmanat medlemmarna att sända in bidrag till VärmlandsAnor så gavs ordet till dagens gäst, journalisten Kjell "Keeper" Emanuelsson från Arvika. "Keeper" är mycket intresserad av historia av alla slag men han har inte själv släktforskat, men hans slakt är ändå väl utforskad av andra. "Keeper" berättade att han är ättling i 17:e generationen till kung Karl Knutsson Bonde.

Sedan 1989 har "Keeper" företagit åtskilliga resor i Amerikas svenskbygder och i sitt föredrag berättade han om några av de möten han fått vara med om under dessa resor. Den första resan gjorde han med Blomskogs Hembygdsförening då de visade bygdespelet *Amerikabrevet* i bl. a. Moose Lake, Minnesota. Ett märkligt möte ägde rum på väg till Mount Rushmore i South Dakota, där "Keeper" på en parkeringsplats träffade en japan som reste runt jorden och som tidigare på samma resa besökt Sverige och en plats där man visade hur man levde förr. Denna plats visade sig vara Gammelvala i Brunskog! Ett annat möte handlade om Jesse James sista bankrån i Northfield, Minnesota 1876. Många av berättelserna finns samlade i boken *Mitt Minnesota och 19 stater till*.

Carl-Johan Ivarsson

Alla på min morfars sida kom från S Råda, där min mff Anders Gustav Rådberg jobbade i Backhammars sulfatfabrik. Han flyttade med familjen till N Råda, Stjernfors, som kunnig arbetare, när den nya sulfatfabriken startades upp i Stjernfors 1889.

Det finns en soldat i mina anor som heter Lars Prastfelt (f. 1788 S Runnas) och som bodde på Prästgårds Stommen i S Råda. Soldat nr 13 vid (efter 1814) Nerikes Regemente, Visnums Kompani No 8, Prestgården 11. När hustrun Caisa dog 1820 i april, stod Lars ensam vid 32 års ålder, med Sven 4 år och Olof 2 år. Dessutom var han soldat som skulle rycka in vid kallelse. Han gifte om sig 1820 med Stina, som var 21 år äldre än han, och då var hon 32 år gammal. Man kan ju spekulera i om detta var för att ha någon till pojkarna när han var ute i falt.

Björn Grindegård
Skolgatan 2b
667 32 Forshaga
bggard@algonet.se

Ana nr 3, Augusta Jansdotter, återfinns som proband i antavla nr 91.



20-årsjubileum firas med ny bok

En kommitté inom styrelsen arbetar i skrivande stund på att sammanställa en bok till föreningens 20-årsjubileum, som kommer att äga rum i höst. Några artiklar kommer att behandla vad föreningen har haft för sig under de 20 åren. Men vi har också inbjudit ett antal av föreningens medlemmar, som gjort sig kända som

forskare och skribenter i denna tidning. De har fått fria händer att skriva om något ämne med anknytning till värmländsk slakt- och hembygdsforskning. Nu börjar bidragen att komma in, och jag kan utlova att boken kommer att ha ett varierande och mycket läsvärt innehåll.

Vi hoppas att kunna presentera boken i samband med den värmländska bokmassan, som äger rum i Karlstad i mitten av november. Mer information om boken kommer förstas i kommande VärmlandsAnor. Håll även utkik på VärmlandsRötter på nätet, som alltid är först med det senaste...

Antavla nr 100 Generation I Nr 2-3 (1)	Upprättad för Alexius Rådberg, f. 31/12-1877 i Backhammar, Visnum (S) Generation II Nr 4-7	Generation III Nr 8-15	Generation IV Nr 16-31	mf(6) t. Björn Grindegard. Orter i (S) lan om inte annat anges Generation V Nr 32-63	
Nr 2, far Rådberg Anders Gustav Fabriksarbetare f. 28/7-1844 S Råda, Knekterud d. 18/2-1924 N Råda g. 28/12-1873	Larsson Sven Erland f. 19/8-1816 S Rada. Prästgarden d. 1890 S Råda g. 2/12-1838, S Råda Andersdotter Maja Maria f. 22/4-1814 S Rada, Knekterud	Prastfelt, Lars Svensson. Soldat f. 2/7-1788, S Råda, S Runnas g. 1812, S Råda Andersdotter, <u>Caisa</u> Maja f. 1/2-1788, S Rada, Kärret d. 14/4-1820, S Råda, Prästgården Nilsson, Anders f. 12110-1771, S Råda, Knekterud Parsdotter. Stina f. 24/6-1772, Ålgå d. 25/3-1832, S Rada, Knekterud	Haraldsson, Sven 1744, S Råda - (>1798), S Rada Jonsdotter, Maria 8 f. 1758 Persson, Anders f. 1749 Jansdotter. Kjerstin 9 f. 1759 Danielsson, Nils f. 1736 Jönsdotter, Maria 10 f. 1727		
Nr 1, ansökare Rådberg Alexius Sylvester Kraftstationsmaskinist f. 31/12-1877 Visnum; Backhammar d. 29/7-1964 Karlstad, Lasarettet g. 1/8-1903 N Råda Hagberg Hilda Vilhelmina f. 30/6-1881, N Rada	Johansson Jan Magnus Brukare f. 28/12-1821 Visnum d. 7110-1908 Visnum, Udden g. 12/11-1843 Stålnacke Maria <u>Lovisa</u> Andersdtr	Jonsson, Johannes. Hemmansbrukare f. 25/9-1774, Varnum, Nygård d. 4/2-1838, Visnum g. 20/9-1821, Visnum Andersdotter, Anna f. 28/12-1801, Kristinehamn d. 11/3-1875. Varnum, Agetorp Stålnacke, Anders Adamsson f. 26/2-1784, Visnum, Jonsbols bruk d. 11/9-1839, Borgvik g. 1/10-1815, Visnum Bodin, Cajsa Maria Jonsdotter f. 23/6-1783, Visnum, Persbol d. 27/2-1858, Borgvik, Åsen	Persson, Jonas. Bonde 13/3-1743. Karlskoga(T) - 1804, Visnum Tinglöf, Katarina Jansdotter 12 27/4-1753, Varnum - 10/5-1811, Visnum Stålnacke, Adam Andersson. Mastersven 31/12-1755, Kroppa - (>1810) Karlsdotter, Stina 14 1758 - 1805, Amnehårad(R) Bodin, Jonas Olofsson. Skråddare 1744 - 21/4-1809, Visnum, Persbol Månsdotter, Maria 15 1746 - 25/2-1801. Visnum, Persbol	Månsson, Per. Dräng f. 6/2-1712, Karlskoga(T), Högberg Andersdotter, Maria f. 1715, Karlskoga(T) Tinglöf, Johan Jonsson 9/8-1711, Lungsund - 1790, Varnum Eriksdotter, Maria 26/2-1720. Varnum - 1777, Varnum Stålnacke, Anders. Mästersmed 1725, Lungsund - 1789, Visnum Amundsdotter, Kerstin 20/1-1726. Rudskoga - 1790, Visnum Gabrielsson. Karl. Bonde 1731, Visnum - 7/4-1793. Visnum Hansdotter. Ellika c1738 - 22/9-1793, Visnum, Blaxmo	
Nr 3, mor Jansdotter Augusta f. 9/9-1851 Visnum, Udden d. 30/7-1933 N Råda	g. 12/11-1843 Stålnacke Maria <u>Lovisa</u> Andersdtr f. 17110-1820 Varnum, Vassgård d. 10/9-1895 Visnum, Udden	6 Stålnacke, Anders Adamsson f. 26/2-1784, Visnum, Jonsbols bruk d. 11/9-1839, Borgvik g. 1/10-1815, Visnum Bodin, Cajsa Maria Jonsdotter f. 23/6-1783, Visnum, Persbol d. 27/2-1858, Borgvik, Åsen	13 Stålnacke, Adam Andersson. Mastersven 31/12-1755, Kroppa - (>1810) Karlsdotter, Stina 14 1758 - 1805, Amnehårad(R) Bodin, Jonas Olofsson. Skråddare 1744 - 21/4-1809, Visnum, Persbol Månsdotter, Maria 15 1746 - 25/2-1801. Visnum, Persbol		
13/10-2002		7			

Släktforskarförbundets förtroendemannakonferens i Skellefteå

Arets förtroendemannakonferens hölls på Hotell Aurum i Skellefteå där jag hade äran att få representera vår förening. Endast ett tjugotal lokala föreningar, varav hälften från Norrland, hade sänt delegater till konferensen. En del stora föreningar i södra Sverige saknades tyvärr. Men heder åt lilla Gotlands Genealogiska Förening som sände en representant! Här följer nu ett sammandrag av vad vi hade för oss.

Kunskapskällan

Konferensen inleddes lördagen den 15 mars med besök på Kunskapskällan vid Skellefteå museum. Detta ställe visade sig vara något alldeles fantastiskt! Här fanns en otrolig mängd släktutredningar och register mm. Den som har anor i Västerbotten bör absolut kosta på sig en resa till Skellefteå. I anslutning till besöket fick vi lyssna till ett föredrag av forskaren Ulf Lundström, som kartlagt alla bönder och gårdar i Skellefteå socken från 1539 till 1790 och givit ut resultatet i två böcker. Han håller nu på att lägga in dessa gårdar på digitala kartor. Genom att klicka på en gard på kartan kommer man att få fram uppgifter om garden och om folket som bott där mm. Kanske något för oss i Värmland att ta efter?

Landsarkiven och släktforskarna

Under denna programpunkt berättade representanter för två landsarkiv om sin verksamhet.

Från Göteborg meddelades att man inte har några speciella köer att tala om. Boende utanför Göteborg har dock möjlighet att reservera platser i förväg, vilket kan vara bra att känna till för värlänningar. I maj kommer arkivet att presentera en ny intressant persondatabas innehållande sjömän m fl som varit verksamma inom Ostindiska kompaniet. På vad sätt denna kommer att bli till-

gänglig för släktforskarna kunde man dock inte ge besked om. Ann-Kristin Axelsson berättade vad man gjorde för släktforskarna vid Göteborgs landsarkiv samtidigt som hon jämrade sig över att man mist det värmländska materialet till Karlstad. Problemet med parkering i Göteborg drogs upp, men någon menade att smarta besökare faktiskt kunde finna billiga parkeringsplatser på undanskymda ställen i arkivets närhet.

Inte heller vid Härnösands landsarkiv hade man några köer och forskarsalen är sällan fullbelagd enligt vad Astrid Forsberg berättade. Fastighetsmaterialet 1930-2000 finns nu i Härnösand.

Från förbundets sida framförde man det gamla önskemålet om att landsarkiven hellre kunde ha stängt någon dag under veckan i stället för lördagsstängt.

Ordföranden kastade ut en fråga om vi släktforskare föredrog större eller mindre landsarkiv. Jag tog då till orda och talade varmt för mindre landsarkiv typ Karlstad – inga parkeringsproblem, en avspänd och trevlig miljö etc. Det inlägget togs inte nådigt upp på sina hall förstod jag.

Slutligen diskuterade sekretessreglerna. Det framkom här att vigsel- och flyttningsslängder inte innehåller några kontroversiella uppgifter enligt Riksarkivets egen utredning. 70-årsregeln bör därför knappast vara aktuell för dessa längder.

Arkivutredningen

I sitt remissvar har förbundet påtalat att allt arkivmaterial skall tillhandahållas gratis.

Namn at det döda

Nästan 50 procent av samtliga poster i förbundets projekt kring den nya versionen av Sveriges dödbok är nu adopterade. Jag påpekade att ingen tycks ta sig an storstadsförslagshandlingarna där problemen

är avsevärt mycket större för släktforskaren i sökandet efter avlidna än vad fallet är när det gäller landsortsförsamlingarna. Jag föreslog därför en omdisponering av registrerarnas ersättningar till förmån för dem som vill åta sig storstadsförsamlingarna, men för ett sådant förslag fanns tydligen ingen förståelse.

Förbundets projekt

Den Kugelbergiska klippsamlingen i Kungliga Biblioteket kommer att ges ut på DVD. Korrekturläsning av de efterlängta komplementbanden till Elgenstierna pågår fortfarande. 1890 års folkräkning på CD med utökade sökmöjligheter kommer ut i höst. Som en nyhet på internetportalen Rötter kommer Emigrant-sök. Sa tänker förbundet starta något som man kallar *forskarstugor*. Dessa skall utrustas med internetuppkopplade datorer med tillgång till Gensline. Arkion in fl. Likaså skall en rad databaser på CD finnas med på det digitala smörgåsbordet. Start med en försöksverksamhet kommer att ske i Göteborg. Men känns inte detta igen? Det är ju vad vi redan har i receptionen på vårt förtäffliga arkiv i Karlstad!

Register och Registerregister

Den alltid lika alerte Nils Marelus från Sotenäs personhistoriska förening inledde med en undran hur vi skall hålla ordning på alla register som liat upprättats och håller på att upprättas runt om i landet? Marelus hade väl tänkt sig att förbundet skulle presentera alla kända register i en bok, men detta ansågs orealistiskt eftersom en sådan snabbt blir inaktuell. Bättre då att alla hjälps åt att uppdatera den databas som förbundet har på Rötter och därmed ständigt hålla denna aktuell.

Emigrantregistret har flyttplaner

Det smids planer för en flyttning av Emigrantregistret i Karlstad. NWT förkunnar den 3 mars i år: "Emigrantcentrum till Kasernhöjden". I ingressen konstateras dock snabbt att det behövs 20 miljoner i sponsorbidrag för att kunna skapa ett Emigrantcentrum i den gamla soldatmatsalen på Kasernhöjden. Föreståndaren Erik Gustavson drömmer om ett Frändernas Hus där det i bottenva-ningen skall inrymmas Emigrantregistrets nuvarande verksamhet med arkiv, forskarsal och kontor. Där finns också plats för samlingslokal och servering. På övervåningen under säteritaket planeras en utställning om svenska kon- takter med Nordamerika genom tiderna. Erik Gustavson är själv övertygad om att det går att förverkliga denna vision.

Man kan undra vilka som är tänkt att bli Emigrantregistrets målgrupp i det nya huset – om det blir verklighet. Förhopp- ningsvis kommer en eventuell förändring inte att påverka den vanlige forskaren ne- gativt. De databaser – framför allt Emibas – som Emigrantregistret och dess systerinstitutioner byggt upp och hittills vaktat noga mot utomstaendes lystna

blickar kommer enligt vad som lovats att bli tillgängliga i digital form i Arkiv- centrumets forskarsal och på andra stal- len. Om Emigrantregistret flyttar ut så ger det också mer plats åt de andra arki- ven.

En glömd och gömd guldgruva är de sockenskaplar där Emigrantregistret samlat korrespondens med forskare i USA och annorstädes, samlade sedan institutionens grundande 1960. Jag har själv gjort en hel del intressanta upptäck- ter genom dessa. I Gamla Badhuset kunde man göra egna exkursioner i det da öppna arkivet, men det blev svarare med flyttningen till Arkivcentrum. Passa på att fråga efter din favoritsocken nästa gång du besöker forskarsalen! Har du tur. sa kanske någon avlägsen släkting skri- vit och frågat om för dig bekanta perso- ner. 1995 hittade jag ett brev som skrevs till Emigrantregistret från Stoughton. Wisconsin 1974. Jag skrev till kvinnan som sant brevet och fick svar! Det ledde in på en ny släktgren och en mängd spän- nande kontakter.

Carl-Johan Ivarsson

Lokalombud – några nyhe- ter

Sedan listan över lokalombud publi- cerades i VärmlandsAnor 2002:1 så har några fler socknar kommit med på lis- tan. En alltid uppdaterad lista finns på VärmlandsRötter. Är ni intresserade av att bli lokalombud – hör av er till någon i styrelsen!

Bjurtjärn

Bengt Nordstrand
Herrgårdsgatan 12
652 24 Karlstad
nordstrand5@telia.com

Filipstad och Färnebo

Rånald Engelbrekt
Ny e-post:
abf.ronald@telia.com

Nor

Ulla Larsson
Mellerud, Karlberg
660 52 Edsvalle
ullaobernt@spray.se

Skillingmark

Per Magnusson
Röntgenvägen 1. 1110
141 52 Huddinge
skytten@kth.se

Säffle

Claes Åkerblom
Bergsgatan 4
661 30 Säffle
claes.akerblom@storaenso.com

Töcksmark och Östervallskog

Fredrik Haeffner
Kroken
655 93 Karlstad
genealogy@rixtele.com

Vitsand (aven Fryksände)

Gunilla Önnberg
Oleby. Hedås 201
685 92 Torsby
gunilla.onnberg@spray.se

Kyrkböcker på nätet

Peter Wallenskog berättade om Genlines arbete med att lägga ut kyrkböckerna på Internet. För närvarande har man 2000 kunder. Pro- jektet beräknas vara klart i slutet av 2004.

Ett historienät Sverige

Tommy Dahlberg från SVAR/Arkion berättade att man blir digitaliserat folkräkningarna 1870, 1880, 1890 och 1900. Vidare sjömanshushandlingar samt registerkort med fotografier från fångvårdsstyrelsen. Portalen www.arkion.se uppdateras kontinuerligt med arkivinformation. För te x medlem- mar i vår förening kostar ett årsabonne- mang 600 kr.

Digitala forskarsalen och laromedelsprojekten

Peter Andrén och Magnus Johansson visade bl a hur man arbetade med digitaliserade kartor som utgångspunkt.

Demografiska databasen

Bo Persson och Sören Edvinsson berät- tade om denna databas som sorterar un- der Umeå universitet. Indiko heter ett verk-tyg med vilket man kan söka i data- basen som innehåller 62 u h alda försam- lingar, dock inga värmländska. Har man tur kan man med detta verktyg få fram en färdig antavla för en utvald person.

Lars-Gunnar (Sander



ANOR SÖKES

Till ANOR SÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

701. Jag efterlyser *Carl Persson* född 1766 och *Pernilla Andersdotter* född 1766. De flyttade från **Virmland** till **Nederlulea** förs, någon gång mellan 1792 och 1804. De hade en son *Petter* som var född 1792 i Värmland, Deras dotter *Anna Stina* föddes på Selets bruk i Nederlulea förs. Vore tacksam om någon har en lösning på varifrån i Värmland dom kommer.

Märta Lindgren
marta.l@swipnet.se

702. Emigrant *John Andersson* f. c:a 1881, troligen från **Västra Ämtervik** efterlyses. Hon utvandrad omkring 1909 till USA. Bodde 1921 i Seattle, Washington med hustrun *Elisabeth* f. 1891 i Jämtland. och söner *John jr (Sigurd)* (7 ar) och *Hugo* (4 ar). Bodde enligt US census 1930 i den lilla orten Allen, Snohomish county i Washington, står där som farmare. Familjen har då utökats med dottern *Agnes* (7 ar). Känner någon till lite mera om familjens fortsatta öden?

Ingrid Wikberg
Aprilgatan 2a
12633 Hägersten
wikberg.ingrid@telia.com

703. Jeg søger 2 forskellige aner fra Store Nordiske Krig, hvor de blev taget til fange sammen med resten af Stenbocks arme i Tonningen 1713/14. Begge soldater blev dansk gifte og døde i Danmark. Jeg mener de begge kom fra Liv-kompagiet i Narke-Värmlands regemente altså fra **Sunne** samt **Östre og Västra Ämtervik**, da jeg har checket Sunne ved en gennemgang af Arne Linnarud: Födda, Vigda och Döda i Sunne församling 1669-1721 uden at finde nogen af de 2 aner, er der bare O. och V. Ämtervik tilbage.

a) Den første soldat hed *Johan Andersson*, han skulle vzre födt i 1684, han fortalte til prsten for han døde, at han kom fra Ås. og der ligge som bekendt en Ås i **Öster Ämtervik**.

b) Den anden soldat hed *Nils Gabrielson Axelbom*, födt i 1684 og tror jeg i **Västra Ämtervik**. Jeg har heller ikke kunne finde ham i Linnaruds i Sunne. men jeg ved at der senere fandtes andre Axelbom i både Sunne og Ämtervik, nemlig *Nils Månsson Axelbom*, födt i 1740, Hfl. Sunne AI:18 side 47 og eventuelt også side 34, död i 1798. samt en *Olof Axelbom* i V. Ämtervik der far barn i 1791. 1792 og 1793. Det behøver naturligvis ikke at vzre slægtninge, men det beviser i alle fald at navnet fandtes i området.

Jeg vil vzre meget taknennnelig om der findes en, der kan se de 2 sma byer igenem, eller kan dirigere mig videre på min eftersøgning. På forhånd tak.

H. E. Björklund
he.bjorklund@get2net.dk

704. Många av mina förfäder kommer från Värmland. Min mormors far hette *Lars Jansson Haglund* och var född den 1854-10-24 i **Fryksande**. Han gifte sig den 1876-08-06 med *Kajsa Magnusdotter* född den 1844-09-28 i **Gräsmark** (Tiskaretjärn). Denne *Lars Jansson Haglund* skall ha rymt till Amerika enligt en särskild förteckning den 1894-11-14. Jag vill gärna veta vilka hans föräldrar var.

Barbro Jansson
Segelvaggen 10
824 52 Hudiksvall
barbro.jansson@brevet.nu

705. Jag söker uppgifter om en *Nils Bergbom* och hans hustru *Maria Bengtsdotter* från **Varnum** i Värmland. De gifte sig den 1787-10-28 och fick 5 barn *Nils* f 1788-05-24, *Jonas Nils* f 1791-10-03, *Anna* f 1793-02-10, *Sven Nils* f 1798-07-23 och *Petter Nils* f 1802-05-23. Tre av barnen (*Nils Petter*, *Jonas* och *Sven*) flyttar till Gotland. Vet någon vad som hände med den övriga familjen?

Mikael Bergbom
Vittravägen 13
132 39 Saltsjö-Boo
mikael.bergbom@lim.casco.se

706. Jag söker information om *Anders Gustav Jansson* f 1875 d 1951 (kalla Folk-rakning 1890) troligen dräng i Månstad **Ölme** som ogift. Han gifte sig 1902 med *Maria född Johansson* f 1878 i Allmänningen, **Johannesberg** **Vise** d 1961. Marias mor var *Anna Kristina Bengtsdotter* f 1850 jordtorpare, enligt samma källa.

Karl-Erik Rungh
karl-erik.rungh@telia.com

707. Inga Maria Samzelius gifte sig den 1846-06-01 med *Olof Nilsson Wahlberg* i **Karlstad**. Hon var född i Södra Stället, **Norra Ny**. men om brudgummen finns inga andra uppgifter än att han är skräddare. Känner någon till från vilken församling i Värmland han kom och vilka hans föräldrar är?

Ann-Helen Wahlberg Lindroos
Wamsta gard
Vamsta 220
834 98 Brunflo
ahl@komforb.ostersund.se

708. Jag söker föräldrar och födelseort till smeden *Olof Olsson Hammarström* f. 1769 i **Fryksdal** enligt husfl. Gift 1796-0?-28 i **Fellingsbro** (T) med *Catarina Ersdotter*.

Anders Nilsson
Yttre Ringvägen 20
91531 Robertsfors
andersmikael3@spray.se

709. Jag söker anorna till *Lisa Nilsdotter*, avliden 1796-08-08 i **Gasborn**. Da var hon änka och enligt dödboken 54 år gammal. Hon gifte sig 1771-07-14 i Fogdhyttan. **Färnebo** med bergsmannen *Olof Månsson*. Han var också häradsdomare och kyrkvård. Vid hennes död så levde tre barn *Olof*, *Lisa* och *Nils*. Barnen kallade sig Bergman.

Lena och Ove Edenström
Skuru Borg
131 46 Nacka
tel 08-716 25 80
coelle@telia.com

710. Jag söker *Johan Algot Johansson*. Det enda jag vet om honom är att han fick en son med *Anna Kristina Andersson*. f 1885-02-04 i Snårstadstorp, **Alster**. Denne son fick namnet *Holger Ryno Johansson* och är född 1915-03-29. Jag vet inte när Johan Algot är född eller var han är född. Känner någon till honom?
Kerstin Almqvist
Höglintsvägen 29
612 32 Finspång.
almtoft@swipnet.se

711. Jag söker pigan *Sara Cajsa Pettersdotter* född troligen 1844, piga från **Deje**. Hon födde sonen *Alfred* i **Varnum** 1868-03-20
Brita Löfgren
Solstrategatan 14
418 43 Göteborg
tel 031-755 66 60
brita.lofgren@olstaden.net

712. Söker härkomst till
a) *Klas Jansson*. f 1758, mastersven i Södra Arneby, **Sunne** och hans hustru. *Marit Persdotter*, f 1759
b) *Olof Persson*. f 1756, bosatt i Gårdsjö, **Sunne** och hustrun *Katarina Larsson*, f 1761 i **Östra Ämtewik**. Deras dotter *Katarina* föddes 1794-03-31.
Arne Ohlsson
Gladabergsvägen 53
703 76 Örebro
tel 019-227568

713. Känner någon till någonting om följande personer?
a) *Maria Nilsson* född 1845-01-01 **Sunne** och hennes man *Olof Wall* född 1841-09-05 **Sunne**. Maria a *Olof* gifte sig 1867-12-26
b) *Olof Ersson* född 1811-05-10 **Sunne**; Far till *Olof Wall*
Sven-Erik Smibock
Åsen 4434
796 90 ALI DALEN
tel 0705-677207
joom@mail.bip.net

714. Jag söker soldaten nr 59 *Jonas Grönberg*. troligen f 1782 i **Lysvik**, boende på Hamre agor. **Arbogalfs** (U). Han ankom från Lysvik år 1801 som nr 61. *Jonas Grönberg* gifte sig 1803-10-09 med *Lisa Nilsson*, f 1778 i **Axberg(T)**. Denne *Jonas Grönberg* är min morfars farmors far. Han har trots åtskilliga sökningsförsök gäckt oss un-

der nu ganska många år! Har ej funnit någon i Lysvik som ser ut att stämma! Han verkar ha kommit inramlande till Arboga ifs, och genast antagit plats som soldat på Hamre agor. Har ej funnit honom någonstans i Arboga med omnejd. Han bör väl ha haft ett annat efternamn, när han ankom till trakten. *Jonas* avled som avskedad soldat 1828-01-16. Hustrun avled 1853-01-10.

Larsowe Roman
Kungsfagelsgatan 38
724 69 Västerås.
tel 021-35 86 91.
larsowe.roman@swipnet.se

715. Jag är intresserad av uppgifter om värmländska mjölnare på 1600- och 1700-talen. Mina mjölnare är *Jakob Jansson Dalstedt*, f 1712 okant var samt dennes mag *Anders Bryntesson*, f 1737 okant var, d 1793-11-03 i Norums bruk, **Nyed**. Är intresserad av alla med namnet *Brynte* som har med smed- eller mjölnarslagter att göra.
Christer Ode-Lundberg
Ekersgatan 15
703 42 Örebro
tel 019-107125

716. Jag söker härkomst och vidare öden för makarna *Johannes Nilsson*, f 1830-04-08 i **Tveta** och hustrun *Karin Jonsdotter*, f 1838-02-09 i By. De skrevs 1884-10-13 in på "särskild förteckning" i **By** hfi sid. 410 och anges vara "lösdri- vare". Vet någon om vad som hände med dem? Enligt uppgift "försvann de plöts- ligt*..
Rangvald Ohlfeldt
Trångkärsvägen 6
703 57 Örebro
tel 019-6114029

717. Jeg leter etter foreldrene og fødselen til min anmoder *Karin Jonsdotter*. Jeg har tidligere fått god hjelp av Värmlandska slektsforskere, og håper på det samme også nå. *Karin Jönsdotter* ble født 1727 i "Howelstorp" (Har ingen aning om hvor dette er, kan ev ligga i Nyed sokii) Hun ble gift i **Älvsbacka** i desember 1743. Da sies det at hun var bosatt i Nätorp. Dette er vel i **Älvsbacka** i Värmland. Brudens mann, *Lars Larson* var fra Prestbolsengen i **Nyed** i Värmland. De bosetter seg i Søndre Ås i **Övre Ullerud** i Värmland og får 7 barn alle är født i Søndre Ås. *Karin Jönsdotter* dør i

1773 och då står det "Fattige enkan *Karin Jönsdotter* född i **Hofwelstorp** 1727". Ved hennes ektemannens begravelse 1757 står det: "afterlefande *hust* *Karin Jönsdotter* ifrån **Nyed Sokn**." Jeg har et hap om at noen kan hjelpe meg. På forhånd takk!

Jon Torp
Eysteinsvei 27
1450 Nesoddtangen. Norge
tel +66 91 56 26
mobil +481 55 808
jon.torp@c2i.net

718. Det har kommet förfrågning från USA ang. en person *John A Bergqvist* född 1868-12-18 i **Värmland**. Han reste ut från Oslo 1889-05-24. Död 1916-04-14 i Amerika Minnesota. Gift i USA med *Annie Samuelsson* 1899-12-01 i **Hudson** i Wisconsin. Sökningen galler *John Bergqvist*. och hans anor.
Gustaf Olsson
Åsen 4484
796 90 Älvdalen.
gustav.olsson@spray.se

719. Jag söker föräldrarna till *Olof Karlsson*, f 1742-09-28 i **Nordmark** enligt hfi. Vid vigseln 1771-10-03 i Norra Råda skulle han ha bott i Kocktjärn. *Olof* avled 1811-01-03 i Malmbacken, **Gustav Adolf**. Hustrun *Katarina Jonsdotter* f 1746-01-24 i Norra Råda, d 1809-03-18 i *Gustav Adolf*.
Sonja Jansson
Manstavagen 2D
748 40 Orbyhus

720. Eftersom det genom redaktörens förskyllan blev några fel i anor sökes 696 publiceras denna an en gång: 696. Jag söker föräldrarna till bergsmannen *Nils Håkansson* i Viken, **Torsbacken**, **Färnebo**. Han var född 1727 enligt husförhållsängden och avled 1766-03-15 i **Torsbacken**. Barnen antog namnet *Vikland*. När han gifte sig 1753-03-25 med *Lisa Björnsdotter* i **Torsbacken** är han från Grundsjö, **Färnebo**, och jag antar att han född där 1722-01-12 som son till *Hakan Nilsson* och *Sigrid Andersdotter*. Är det någon som känner till dessa personer och kan bekräfta eller dementa min teori?
Maj-Britt Andersson
Oxelögatan 9A
613 33 Oxelösund
Tel. 0155-31212

Föreningens utgivning av böcker och register

Föreningen säljer ett antal publikationer, både egna och medlemmars. Medlemmar som önskar annonsplats för egna publikationer, kontakta ordföranden. Medlemmar får 10% rabatt på föreningens egna publikationer, markerade med *. Ange ditt medlemsnummer när du beställer. För angivet pris tillkommer porto. Order som överstiger 500:- skickas per postförskott, övriga faktureras. Egna publikationer kan även köpas direkt hos föreningens sekreterare. Vi rekommenderar beställning via brev till sekreteraren eller e-post till vsff@telia.com. Vid slutförsäljning kan dröjsmål uppstå under trycktiden.



Huggenäs

Registreringen är gjord av
Framtidshuset Reliken i Säffle.

Redigering Carl-Johan Ivarsson
och Gunnar Jonsson.

Födde 1744-1920

3597 poster, 223 sidor 175:- *

Vigde 1761-1920

771 poster, 65 sidor 90:- *

Döde 1761-1920

1646 poster, 76 sidor 100:- *

Register och avskrifter

Bogen

Carl-Johan Ivarsson

Fb, Vb, Db 1850-1920 225:- *

Botilsäter

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1721-1920 225:- *

Vigde 1721-1920 110:- *

Döde 1721-1920 150:- *

Ekshärad

Mats Hellgren

Födde 1665-1722 200:- *

Födde 1723-1799 140:- *

Förs. bok 1665-1750 200:- *

Eskilsäter

Framtidshuset i Säffle/Reliken

Födde 1688-1920 225:- *

Vigde 1688-1920 100:- *

Döde 1688-1920 125:- *

Fryksande

Knut Malmström

Födde 1707-1765 225:- *

Glava

Arbetsmarknadsprojekt i Arvika

Födde 1696-1817 220:- *

Födde 1818-1872 220:- *

Födde 1873-1920 220:- *

Vigde 1699-1920 175:- *

Döde 1696-1920 240:- *

Gunnarskog

Carl-Johan Ivarsson

Vigde 1688-1920 225:- *

Födde 1688-1799 225:- *

Födde 1800-1842 225:- *

Födde 1843-1871 225:- *

Födde 1872-1920 225:- *

Döde 1688-1843 225:- *

Döde 1844-1920 225:- *

Huggenäs

Framtidshuset i Säffle/Reliken

Födde 1744-1920 175:- *

Vigde 1761-1920 90:- *

Döde 1761-1920 100:- *

Kila

Gunnar Jonsson

Födde 1640-1817 225:-

Födde 1818-1900 225:-

Vigde 1689-1900 120:-

Bouppt. 1744-1859 60:-

Lysvik

Arne och Moira Linnarud

Fb, vb, db 1692-1793 350:-

Millesvik

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1688-1920 165:- *

Vigde 1688-1920 70:- *

Döde 1688-1920 100:- *

Norra Råda

Mats Hellgren

Födde 1725-1769 140:- *

Stavnas

Jan Thimberg

Födde 1687-1775 170:- *

Födde 1776-1850 200:- *

Födde 1851-1920 225:- *

Vigde 1687-1920 225:- *

Döde 1687-1820 225:- *

Döde 1821-1920 225:- *

Sunne

Margit Olsson och Arne Linnarud

Fb, Vb, Db 1669-1736 300:-

Fb, Vb, Db 1737-1758 300:-

Fb, Vb, Db 1759-1774 300:-

Fb, Vb, Db 1775-1793 350:-

Södra Ny

Framtidshuset i Säffle Reliken

Födde 1738-1920 190:- *

(lucka 1783-1822)

Vigde 1739-1920 110:- *

Döde 1739-1920 125:- *

Vitsand

Kerstin Risberg

Fb, Vb 1824-1860 200:- *

Utnyttja din medlemrabatt!

Medlemmar får 10% rabatt på alla publikationer som ges ut av föreningen, markerade med *. Ange ditt medlemsnummer när du beställer,

Äigå

Arbetsmarknadsprojekt i Awika

Födde 1688-1835	225:- *
Födde 1836-1924	225:- *
Vigde 1688-1920	125:- *
Döde 1687-1920	160:- *

Ölserud

Arbetsmarknadsprojektet Cresco

Födde 1754 - 1920	225:- *
Vigde 1754 - 1920	60:- *
Döde 1754 - 1920	100:- *

Östmark

Kerstin Risberg

Födde 1765-1820	240:- *
-----------------------	---------

Ortregister

Gunnar Jonsson

Värmland (2:a utgåvan)	70:- *
Dalsland (2:a utgåvan)	45:- *

värmländska Antavlor 1-50

Antavlor publicerade i VarmlandsAnor 1990-1997. Totalt över 14 000 anor. Socken- och slaktnamnsregister. 140:- *

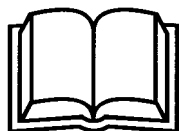
Varmlands Släktforskar-katalog 1999

202 forskare med över 3600 forskaruppgifter. Litteratur- och arkivtips. Släktutredningar i arkiv och samlingar. Registerförteckning mm. 102 sidor 70:- *

Arbetsvandringar Värmland Härjedalen

under 1800-talet 100:- *

Roger Alderstrand o ABF Härjedalen

*Hembygds litteratur***En kyrkoherdes vardag Ekshärad 1700-1758**

Mats Hellgren

Andreas och Bengt Piscator, kyrkoherdar, har fort anteckningar om allt som tilldragit sig i prästgården. År 1758 omfattar dag för dag notering. Haftat 186 sid. 150:- *

Ölme Häraads Dombok 1629 - 1650

Axel Em. Löf

Nytryck från 1997. Huvuddelen av materialet utgörs av Ölme häraads dombok. Dessutom finns ett par protokoll från Visnum och Färnebo häraader, Varnums kyrkobok för tiden 1645-50, en mantalslängd för Ölme och Varnum 1642 mm. Haftad, 234 sid, person och sakregister. 200:- *

Kvarnarna vid Rottnafallen

Eric Sundell

Kvarnindustrins uppbyggnad från 1600-talet. Teknik, matning, kvarnbeskrivningar, personindex. 110 sidor i hafte med 4-fargsslag 120:- *

Torp och ödegårdar i Ölserud

Maj Olsson m.fl.

Format A4. Plastaftad med skyddsomslag 60:- *

Torp i Botilsäter

Britta Johansson m.fl.

Format A4. Plastaftad med skyddsomslag 50:- *

Torp och ödegårdar i Huggenäs

Gunnar Jonsson m.fl.

Förteckning och beskrivning med kända inneboende över de försvunna boställena i Huggenäs socken. En sammanställning av resultaten från torpinventeringen åren 1994-2001. Ort- och personregister. 36 bilder. 86 sidor A4 100:-

Boställen i Saffle kommun

Sven Johansson

Över 7000 namn på herrgårdar, gårdar, torp: backstugor och andra bostadshus. Aven skolhus, lanthandlar, kyrkor, missionshus, kvarnar, sågar mm på landsbygd och i tätort. Sorterat efter namn. Med kort beskrivning och koordinater enligt Rikets nät 2,5 gon V 1938. 276 sidor A4. 170:-

Övrigt

Antavleblanketter

A3, 6 generationer, 5-pack 15:-

Nytt från VSF 1984-91

hel årgång 75:-

VarmlandsAnor 1992-98

per nummer 30:- *

hel årgång 100:-

VarmlandsAnor 1999-

per nummer 40:- *

hel årgång 120:-

Råd och tips vid registrering

av kyrkböcker 25:-*

*Annons***Värmländska smeder**

CD-skiva med Smeder i Värmland och Dalsland, o. 1650-1895, samt några antavlor, totalt 42 000 personer sammanställt av Sven Myhl och Kjell Åberg. Informationen finns i HTML-filer. Pris: 250 kr + postens påse och porto f. n. 32 kr. Beställs enklast genom att hela summan: 282 kr insätts på mitt pg 83 02 26 - 7 eller bg 5747-2144. Glöm inte att skriva ditt namn och din adress!

Säljs genom

Kjell Åberg,

Storgatan 27

464 32 Mellerud

tel. 0530-126 56

e-post: kjell.berg@swipnet.se

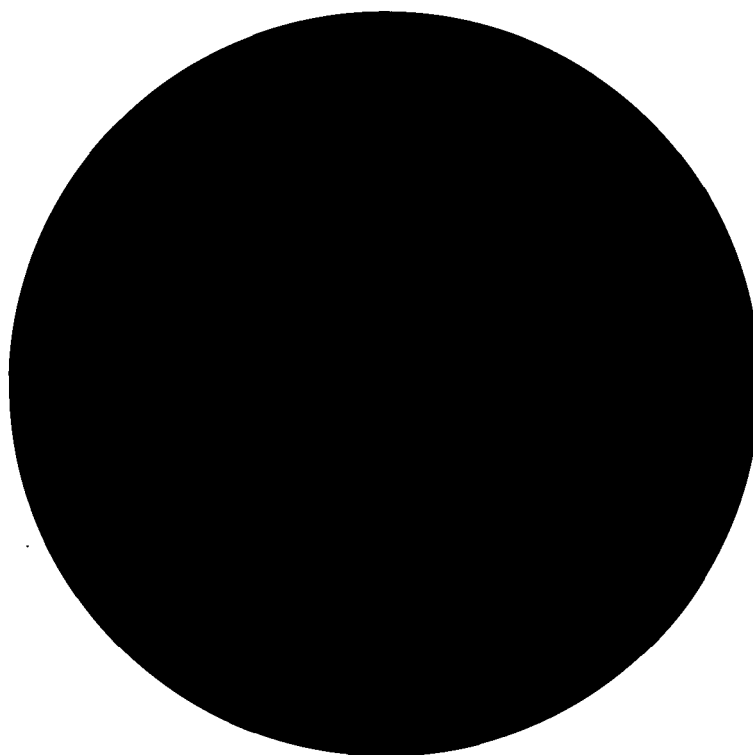
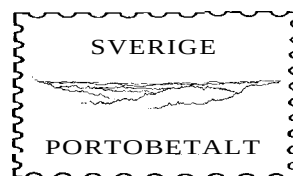
Du kan även göra din beställning på internet.

VärmlandsRötter - www.genealogi.se/varmland

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur
med den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
667 32 FORSHAGA

B

Föreningsbrev



K n a p p e n .

Det ar grönt.

Box 2149, Ramgatan i', 650 02 Karlstad.
Tel 054-22 15 00. Fax 054-22 15 19.
E-post tryckeri@knappen.se. Hemsida www.knappen.se
Miljöcertifierad ISO 14001, Svanenlicensierad